

ววงวรรณคดี

บัญชีเรื่อง

วันวิสาขบูชา จากพระปฐมสมโพธิกถา
 กรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนวงศ์ ๓
 พระสยามเทวาธิราช ... สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดโชไชย ๔
 ตามแต่เจ้าประไพธัญยโรป
 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรินทร์ ๖
 ข้อที่ต้นเกล้าฯ ทรงตั้งเกิดจากการได้เจ้าประไพ ... ของคดี ๓๔
 กายขับไม้สมโภชพระพุทธรูปมหามณีนรัตนปฏิมากร
 หม่อมราชวงศ์ เทวาธิราช ป. มาตาทูต ๓๘
 ประทานาธิเบศราชวนา พระอนุมา ๒๐
 จดหมายจากนครนันทิง อ. อธิพนธ์ ๒๕
 หนังสือเรื่อง พระนาคคำฉันท์ พระนิพนธ์พระราชวรพงศ์เธอ
 กรมหมื่นพิทยาดงกรณ ... ม.ร.ว. ตูมชาติ สวัสดิ์ทิกุล ๒๘
 ในวงวรรณคดี ๔๗

การคัดลอกเรื่องจาก 'ววงวรรณคดี' พึงได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร

พฤษภาคม ๒๔๙๐

๒๖

ราคา ๓ บาท

๑.๖๔

== วงวรรณคดีเล่ม ๒๘ ==

วงวรรณคดีเป็นหนังสือรายเดือน ออกทุกวันที่ ๑ ของเดือน

นางสาวรุจินทร์ ผลขวัญ เจ้าของ และ ผู้จัดการ

หม่อมหลวงหญิงจินตนา นพวงศ์ บรรณาธิการ

สำนักงานตั้งอยู่ร้าน "ไอชนรงค์" ๑๓/๑ ถนนราชดำเนินกลาง มุมอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย
ติดต่อทางจดหมายและบอกรับที่แผนกอำนาจการ ๑๓๓ ซอยพญานาค ถนนเพชรบุรี พระนคร

ราคาเล่มละ ๓ บาท

บอกรับครึ่งปี ๑๖ บาท เต็มปี ๓๐ บาท ค่าส่งคิดเพิ่มตามอัตราไปรษณีย์

ต้องการรับ หรือซื้อปลีก ติดต่อที่ ๑๓๓ ซอยพญานาค ถนนเพชรบุรี พระนคร.

"วงวรรณคดี" พร้อมที่จะให้ความสะดวกแก่ท่านผู้สนใจเล่มขอ

ไชยณรงค์ ณ เชียงใหม่ - เขนิช ชวณนท์

เปิดงานแผนกถ่ายรูป ซึ่งถนัดมือมานานปี

ส่งฟรีส่งมอบท่าน

ส้าง. อัต. ขยาย.

ไชยณรงค์ แผนกถ่ายรูป

งานดี • รวดเร็ว • ราคาถูก

ไชยณรงค์ แผนกถ่ายรูป สี่แยกอนุสาวรีย์ ประชาธิปไตย ราชดำเนิน

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พระจันทร์ พระนคร นายสนั่น บุณยศิริพันธ์ เจ้าของ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา ๘/๕/๕๐

วันวิสาขบูชา จากพระปฐมสมโพธิกถา

กรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส

ประสูติ

ในกาลนั้น พระบรมโพธิสัตว์กำหนดซึ่งกาลอันควรแก่อุตมมเหตุฤกษ์ ก็
ประสูติจากพระครรภ์โกทร มีพระกายอันบริสุทธิ์ประดุจรัตนทิพากรอันออกกระหว่าง
แท่งฟันแผ่นมหาเมฆ ด้วยวิสาขนักษัตรฤกษ์ในเพ็ญเดือนหก ในกาลเมื่อพระมหาบุรุษ
ประสูติจากพระครรภ์ยังมีทันถึงพันปฐพี ท้าวสุทธาวาศมีมหาพรหมทั้ง ๔ ก็รองรับ
พระกายด้วยชายทอง ขณะนั้นท่อนุททการาทองสองก็ไหลหลั่งลงมาจากอากาศ ท่อธาร
อันหนึ่งเป็นสีโคทก ท่อธารอันหนึ่งเป็นอุณโหลทกตกลงมาโสร่งตรงพระกายพระมหา
สัตว์กับพระราชมารดา ลำดับนั้นท้าวจุโลกบาลทั้ง ๔ ก็รับพระองค์ไปจากพระหัตถ์
ท้าวมหาพรหม และรองรับด้วยอสนีจัมมาชาติ อันมีสี่ข้อมัดมัดมมคิว่าเบ้นมกค
ในโลก และนางนมทั้งหลายจึงรองรับพระองค์ด้วยจอมผ้าทูลพัตรจากพระหัตถ์แห่ง
ท้าวจุโลกบาล..... [ลัทธิอนุชิตนปวัตต์]

ตรัสรู้

ในขณะนั้นพอเป็นเวลาดำมหารุณสมัยไขแสงของดั่งอร่ามฟ้า สมเด็จพระ
มหาสัตว์กตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณ ด้วยญาณอันอสงักเติง เป็นสมุจเฉทประหาร
พร้อมกันกับมหัทธรรยทั้งปวง จึงเปล่งพระพุทธลีลนาทปฐมอุทานตรัสทักคณหาโดย
ถาวรพระคาถาว่า อเนกชาติ สำราญ เป็นอาทิ อรรถาธิบายความว่า “แต่ตถาคค
ท่องเที่ยวมาในชาติดังถาวรประมาณเป็นอันมาก ดับเล้าแฉ่งหาซึ่งอันกระทำเวียน

กล่าวคือคณหาอันก่อสร้างนามรูป ก็มีได้พบพานทรมานด้วยชาติทนทุกข์ลำบาก
แล้ว ๆ แล้ว ๆ ดูก่อนคณหาผู้เป็นช่างกระทำเรือนให้ตลาคค ทาลบดินตลาคคพบ
ท่านแล้ว เห็นตัวท่านแล้ว ตั้งแต่นั้นเข้าไปในเบื้องหน้า ท่านมิได้กระทำเรือนให้
ตลาคคสืบไปอีกแล้ว และกลอนเรือนทั้งปวงของท่าน ตลาคคก็พ้นจากการทำลาย
เสียสิ้นแล้ว ช่อฟ้าเรือนของท่านตลาคคก็ประหาร ชาติขจายสิ้นแล้ว และจิตต์ของ
ตลาคคก็ปราศจากสิ่งชั่วร้ายทั้งสาม ซึ่งจะตกแต่งให้บังเกิดในไตรภพสืบต่อไปอีกนั้น
ท่านมิได้แล้ว และณคณหาแห่งตลาคคก็ถึงซึ่งสิ้นทุกข์จากคณหาเป็นนิราศโดยแท้
[อภิธรรมปริวรรต]

นิพพาน

ในสมัยนั้นอนาคาตบุพชาติทั้งหลายก็ขยายแย้มกลีบเกสร แบ่งบานดังแต่
ดาดันตรามเท่าถึงยอด และตลอดด้วยวิภังคิบุพผา เป็นอภิลมกาปรากฏกุศล
แล้วคนจรดก็ปวดนการหล่นลงเรียวยาวทั่วพระพุทธจริยา บูชาพระสัพพัญญู
หมู่ภุมมณภิรมมาเสวยซาบอาบรสเกสรมาดามนลิตศัพทล้านานปานประหนึ่งว่าดำเนิน
แห่งยมกคำตฤกษาปริเวทนาการ และบุพผชาติแห่งนางวังหล่นลงเป็นนิรันดร์ ก็
เปรียบปานประดุจยอดหล่นไหลพิลาปไค้ก็สัมผัสพระรัตนพิชฌณรังษี ไส้ภณ โอภาส
เพียงจะครอบงำเสีย ซึ่งพรรณประภาแห่งภานุมาศให้เลื่อมแสงเควร้ายมีครวณา
ปานฉะนี้ ฝ่ายพระสรีริกัถายันหทัยแสงอันจงดก เหมือนคอบมิอาจอดกถนซึ่ง
ความโศก อันจะวิโยคพลตพรากจากพระบรมโลกนาถ ฝ่ายพระวชิรกรก็ดิ้นดาค่เดือน
ดอยชนมาเบองบุรพทิศาคต คุจดับเสียซึ่งดวงหฤทัยแห่งเทพยดา มนุษยนิกรชนอัน
อาครวญด้วยความโศกซึ่งจะวิโยคจากพระภควันตมุนี ให้วางบด้วยหยาดร้มีอันเย็นยง
อย่างอมฤตยารว และกาลเมื่อพระสัพพัญญูเข้าสู่มาบตีมานทั้งปวงโดยวาระเป็น
อันมาก เมื่อออกจากจุตภูตมานในวาระเป็นที่สุด ก็ดับชนชเข้าสู่ปรีนิพพานในสมัย

กาดแห่งนี้ ในวันวิสาขบูชาจะมีราตรีปัจจุบันได้โอนราชันย์ชดถุญฯ ขณะนั้นอันว่า
 ปรุ่อกัมปนาการกัมบังเกิดพิถกพิถกถวโดยชาตุงปวง อักทงหองมหรณพักต์ฟอง
 คะนองคณครนครน นฤนาทสนันในมหาสมุทรดำคร ทงหมุ่มจนาชาติมังกมุดคำ
 กระทำให้คัพทำนานนฤโฆษ ครวณาคุเจียปริเทวกถาแซ่ซ้องโสธการูร ก่าสรัต
 ทงชนเขาพระสุเมรุราชบรรพทกัณมยอดโอนอ่อน มีอากรปานประหนึ่งยอดหวายอัน
 อักคณ อเนกมหัศจรรย์กับนาคทวเมทนต์ถถนภาภาค ปางเมื่อพระบรมโลกนาถ
 เข้าสู่พระปรีนิพพาน [มหาปรีนิพพานสูตรปริวรรต]

คนคด

คนเอี้ยคนคด
 ถึงกอบโกยไว้นักหนาว่าขาดแคลน
 ชาติจะล่มจมอย่างไรไม่มีทุกข์
 คนเช่นนี้ตายเสียเถิดเกิดทำไม

ทรยศทรพย์ชาติอนาถแสน
 คิดวางแผนโจรกรรมชาติร้ายไป
 ขอให้สุขตัวของเขาเป็นเป้าใหญ่
 รกแดนไทยรักษาติอนาถเอย ฯ

“สุวิน”

พระสยามเทวาธิราช

พระเลื้อเมือง พระทรงเมือง ฯลฯ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

จากบันทึกรับสั่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ประทานหม่อมราชวงศ์ สุนนชาติ สวัสดิ์กุล

บันทึกรับสั่งนี้มีเรื่องสั้น ๆ รวมประมาณ ๕๐ เรื่อง เรื่อง "พระสยามเทวาธิราช" เป็นเรื่องหนึ่งที่อยู่ในบันทึกนี้ เหตุที่จะเกิดบันทึกนี้ขึ้นก็เพราะหลังจากเสด็จกลับจากปิ่น ประทานโอกาสให้หม่อมราชวงศ์ สุนนชาติ สวัสดิ์กุล เข้าเฝ้าซักถามปัญหาเกี่ยวกับโบราณคดี และวรรณคดีของไทย ๗ วรรคต ในระหว่างเวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา ถึง ๑๘.๐๐ นาฬิกาทุกวัน ปัญหาส่วนมากทรงตอบทันทีทันควัน บันทึกไว้แล้วอ่านถวายเป็นวันรุ่งขึ้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจอ่านทั้งสั้น - บรรณาธิการ

ปัญหา พระเลื้อเมือง พระทรงเมือง เจ้าเจตคุปต์ และพระสยามเทวาธิราช มีเรื่องราวอย่างไร

ตอบ พระเลื้อเมือง ทรงเมือง และเจ้าเจตคุปต์นั้นยังไม่พบในตำรา เข้าใจว่าเป็นเทวดารักษาราชธานี เจตคุปต์นั้นว่าเป็นชื่อต้นสกุล ดูเหมือนจะเป็นสมุหนายกของพระยายม มุขเดิมจะมาแต่เทพเจ้าองค์ใดก็ตามตำราของอินเดีย จะมีเรื่องอย่างไรยังไม่รู้ บางทีเลื้อเมือง ทรงเมืองนั้น เราแปลเป็นไทยไปแล้ว เจตคุปต์อาจยังเหลืออยู่ก็เป็นได้ เจตคุปต์คนไทยเอามาทำเหตุเป็นเจตคุปต์ก็เคย ให้ความหมายของเลื้อเมืองไว้ว่า มีถลันการเพาเวอร์ ทรงเมืองเป็นชื่อถลันการเพาเวอร์ และหลักเมืองเป็นจุดคิดเพาเวอร์ เพื่อดูกับไม้ดินไธเคย์ หลักเมืองกิด เลื้อเมืองกิด ทรงเมืองกิด ที่มีอยู่ในกรุงเทพฯ นั้นเขาอย่างมาจากกรุงเก่า

พระสยามเทวาธิราชนั้น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงประดิษฐ์ขึ้นสำหรับบูชาผีบริวารของเมืองไทย อยู่ในพระบรมมหาราชวัง

มีขอควรเพิ่มเติมก็คือ บรรดาเมืองโบราณที่มีบ่อนปรนการ หรืออีกอย่าง
หนึ่งเมืองที่คงประจำคงคองมรดกเมืองทงนนั้น แต่ศาลเทพารักษ์เห็นจะมิต่างกันตาม
คติศาสนาของพวกที่สร้างเมือง และสร้างตามทตต่าง ๆ กันเหมือนอย่างทกรุงเทพ ๗ น
ศาลเทพารักษ์มี ๔ แห่งมาแต่เดิม คือ ศาลหลักเมืองอยู่ตรงกลางอยู่ทวงน ทรมหอ
กุดองหน้าวัดพระเชตุพนมีสร้างเรียงกันไว้ ๓ ศาล เรียกว่าศาลพระเสื้อเมืองศาลหนึ่ง
ศาลพระทรงเมืองศาลหนึ่ง ศาลพระกาฬหรือศาลเจ้าเจตคุปต์ศาลหนึ่ง เหตุใดจึง
สร้างศาลทง ๓ นั้น และเหตุใดจึงไปสร้างตรงนั้น ไม่รู้ รูปเจ้าเจตคุปต์นั้น นก
ได้เคยเห็นครั้งหนึ่ง ทำเป็นรูปเทวดานั่งคุกเข่า มีดวงนาคมิตมือโพดหลัง ถ้าเป็นดัง
จำได้คงสร้างเป็นพระภูมิของคุก เพราะคุกก็อยู่ต่อหอกุดองไปทางข้างตะวันออกไม่
ห่างนัก แต่เดี๋ยวนี้จะอยู่ที่ไหนไม่รู้ แต่เป็นเทวรูปใหม่สร้างในกรุงรัตนโกสินทร์
ทง ๓ องค์

เลือกนาย

เลือกเอยเลือกนัก	ไทยเรามากจะผจญผลเสียหาย
เขียนนิยายอิสปคบเลือกนาย	กบก็ตายสิ้นหนองสยของใจ
คนโน้นเขลาเอาคนนี้แหละดีนัก	เขาแปรพักตร์จะแย่สุดแก้ไข
ปล้ำฝีมือปลุกฝืนนั่งประทังไว้	สักเมื่อไรไทยจะเดินเจริญ เอย ๆ

“สุวิน”

ตามเลด็จประพาสยุโรป พ.ศ. ๒๔๔๐

จากบันทึกประจำวัน ของ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์

[หม่อมราชวงศ์ สุนนชาติ สวัสดิ์กุล ได้เื้อเพื่อต่อ “วงวรรณคดี” โดยคัดบันทึกประจำวัน
ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ ต้นสกุลของเธอส่งมาให้ บันทึกนี้เป็นความรู้เกี่ยวกับ
พระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชนิพนธ์ นครประวัติ อัครประวัติ
ของพระองค์ท่าน ตามประวัติ สิกขากรรมวิธีและปณิธานะ รวบรวมไว้ ๒๓ เล่ม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๒๖ ถึง
พ.ศ. ๒๔๕๘ เป็นเรื่องสำคัญที่น่านำมาอ่านอย่างยิ่ง — บรรณาธิการ]

ในทะเลแดง — கடல்செங்க — ทะเดเมดิเคอเรนเนียน — เวนีส์ — เยนิวา

๒ พฤษภาคม ๑๘๙๗

เรือเดินในทะเลแดง ตอนเช้ามีคนน้อย ตกค่ำจึงแรง มาทางหัวเรือๆ ไม่
แดงแต่โยนมาก แต่เห็นเขาไกลๆ นื่องๆ ตอนเช้าเห็นขวามือ บางที่จะเป็นเขา
แถบเอเดินเอง ตอนบ่ายเห็นทางซ้ายหลายหย่อม จะเป็นเกาะหรือฝั่งอาฟริกาไม่รู้
นกบินชุม บินเก่ง มาใกล้ๆ เรือ ใครกล่าวว่าทะเลแดงร้อน คราวนั้นลมมยงค์
เย็นสบาย กดางคั่นถึงกับออกหนาว เข้ามืดต้องห่มผ้า เพราะลมแรง แต่ในท้อง
เรือร้อนจริง เปิดช่องกระจกก็ไม่ได้เพราะคลื่นแรง เรือเดินเที่ยงตรง แด. น. ๓๒.
๕๐. ของ. ย. ๔๓.๒๐ ห่างจากเอเดิน ๓๒๐ ไมล์

๓ พฤษภาคม ๑๘๙๗

วันนเรายังกระโดดหนักขึ้นในตอนเช้าและแรงหนักทุกที่ตลอดวัน ไม่เห็นฝั่ง
มืดมเต็มอ ไม่ร้อน ร้อนแต่ในท้อง ลมได้หนักขึ้นมาข้างหัว นำเข้าหัวเรือเบี่ยง
เรือเดินเที่ยง แด. น. ๓๖.๓๘ ของ. ย. ๔๑ มาได้ ๒๖๘ ไมล์

ต่อเข้าไปเป็นระยะ และมีระยะ^๕งโคมมั่งงัง^๕ไอแกชไว้ได้ ว่าใช้ได้ ๓ เดือน และมีหลักบอกระยะทางฟากขวาเป็นไม้ดีทางฟากซ้ายเป็นเมเตอร์ และมีหลักต่างๆ สำหรับผูกเรือเป็นระยะตลอดไป ถ้าคลองตอนนั้นกว้าง ๓๐๐ ฟิตหรือ ๒ เส้น ๕ วา ถึง ๒๕ ฟิต เป็นกำหนดประมาณ แต่ยอมไม่เต็มอกันเป็นขรรคมดา มีเรือสำหรับขุดคลองหลายลำต้องซ่อมอยู่เต็มอเพราะเป็นททรายทงนั้น มีตเคชเป็นระยะ บนบกเป็นทวาย แล้วมาออกทะเลด้านใดเข้าคลองออก ตอนนั้นแควตลงชันทวายเป็นเนินสูงมีต้นหญ้าตลอดมายาว ๒ โมงเศษถึงอีกไม่เดียวเป็นทะเลด้านใด ขึ้นเตี้ยชันทวายรถประพาส เตี้ยจกกับคำคลองสุเอชชุกวันที่ ๑๗ โนแวนเบอร์ ๑๘๖๘ ตรงกับวัน ๕ ๓๒ ค่ำ บมะเด้ง

๒
เชกคิก ๓๒๓๓

๘ พฤษภาคม ๑๘๕๗

เช้าราว ๒ โมง ออกเรือจากอีกไม่เดียวเข้าคลองต่อมา เมื่อจวนจะถึงปอตเซต มีทะเลด้านซ้ายมือ มีนกฝูงใหญ่เป็นแถว ถึงปอตเซตมายาว ๒ โมงเศษ เรือทอดปากคลอง ขึ้นเตี้ยชันทวายรถไปบ้านเจ้าเมือง เป็นแซก รับรองแล้วเตี้ยจกบ้านมีเตอร์กุด กงตอชกฤษ และเตี้ยตทอดพระเนตรเรือรบ เรามากับหลวงสุนทรตั้งหนังสือที่ไปตอชฟักแล้วไปชอรูป แล้วไปโฮเตลชนตฟัด คำกลับมาเรือยังไม่เตี้ยจกกับ เห็นจะเตี้ยจกทงเทียวรถ ตักครุจเตี้ยจกกับ ทเมืองปอตเซตชนอยปด บ้านเมืองแข็งแรงทำนองสุรามายาแต่ตกรามงามกว่า เจดารายามออกเรือ หนาวนอนคาตฟ้าไม่ได้ ในห้องพอดบาย ดูฟ้าเห็นดาวจระเข้ตรงหัว คัดนี้ไม่มีใครมี มีแต่ถูกกลังเรือไวนิดๆ

๙ พฤษภาคม ๑๘๕๗

เรือเดินในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน หนาวตลอดวัน วนนด้วยห้องรับแซกข้าง

ต่าง เวลาเที่ยงวันตรงแดดจืดเห็นอ ๓๒.๕๗ ดองคิจุตตะวันออก ๓๐.๐๐ มา
จากปอตเซตได้ ๓๕๖ ไมล์ ทางเวนิค ๓๒๐๐ ไมล์

๑๐ พฤษภาคม ๑๘๕๓

วันพฤหัสบดี เห็นเกาะกรวดหรือเกาะแคนเดีย ปรอทกตางวัน ๖๔ ฟาเรน
ไฮต์ ที่เกาะมีต้นไม้ บนนยอดเขาเห็นสัตว์ขาวๆ เทียงเรือตรงเด. ๓๕.๓๕ เห็นอ
ดอง. ๒๕.๒๘ ตะวันออก มาแต่เที่ยงวันได้ ๒๘๒ ไมล์ ยังอีก ๘๒๐ ไมล์จะถึง
เวนิค เย็นเห็นเมืองแคนเดีย อยู่ด้านเหนือของเกาะตามทางที่เรือมา แต่ใกล้ถึง
ต้องจอดจ้งคอยเห็นสัตว์ มีเรือรบหลายลำ พอพ้นเกาะเวลาราวยามเย็นเรือโคลง
ใหญ่ทั้งโยนทั้งแดง

๑๑ พฤษภาคม ๑๘๕๓

วันไม่สบายเทือกเมาคด้นแต่ไม่แท้ เป็นลมหนักเอง แต่เมาคด้นช่วยด้วย
นอนแล้วไม่ได้ทำอะไรนอกจากดูหนังสือ มองดูตามช่องกระจกเห็นเขาฝั่งคดอดคัง
แต่เข้าจนค่ำ เห็นจะเป็นแผ่นดินหินอาณาเขตคกรก เทียงวันตรงเด. เห็นอ ๓๗.
๓๕ ดอง. ออก ๒๐.๕๐ มาได้ ๒๖๓ ไมล์ ยัง ๖๕๐ ไมล์จะถึงเวนิค

๑๒ พฤษภาคม ๑๘๕๓

วันตรงกับวันประสูติพุทธภระหม่อมมอญจางค์ ประชุมทหาร มีพระราชดำรัส
พระราชทานพระบรมราโชวาท และมีเล่นแข่งต่างๆ แข่งจับขาเดินด้วยมือ แข่ง
เก็บมัน แข่งมันใส่ช้อน แข่งเดินกระโดด ดึงเชือก และมีเลี้ยงแถวเดินออกจนเย็น
วันเรือเข้าโฮโฮเนียนซี และเข้าฮาเตรียคิกซี เทียงเด. น. ๔๐.๔๓ ดอง. อ.
๓๘.๔ มาได้ ๒๕๐ ไมล์ อีก ๓๘๕ ไมล์ จะถึงเวนิค

๑๓ พฤษภาคม ๑๙๕๓

วันนี้เรือดั้นเห็นเกาะแห่งหนึ่งนอกนั้นไม่เห็น กตางวันไม่มีใครมุดขึ้น มี
ตอนดกทงพายทงฝน เรือโคตงจนตอพลก เวลาเที่ยงเรือตรง แด. น. ๔๓.๖ ของ
อ. ๓๕.๑๒ เติ่น ๓๙๓ ไมล์ อีก ๓๙๖ ไมล์จะถึงเวนิศ

๑๔ พฤษภาคม ๑๙๕๓

เวลาเช้า ๒ โมงเห็นฝั่งตึบ ๆ แดะเรือใบ เรือดั้นรอให้ได้เวลา พอจน
เข้าใกล้เห็นทิวไม้ราย ๆ คล้ายปากน้ำ เข้าใกล้จึงเห็นตึกรามบ้านเรือน เรือเข้าใน
ช่องคล้ายเขาแม่น้ำ มีเรือไฟออกมา มีทุกละหม่อมโต พระองค์ด้วัดดี พระองค์
จ้ระ แดะใคร ๆ อีกมาก แดะเรือดั้นมาทอดเยื้องวัดเซ็นคมมาก ๓ ชั่วโมงเศษ
๔ โมง ตกขอพเย่นมาเผ้า แต่งเต็มยศรับ แดะพระราชทานตราจักรให้พระยา
เดโช ฯ เชิญไป บ่ายมาเผ้าขอบพระเศษพระคุณ แดะ ๓ โมงมารับแต่จ้จนบก
แต่จ้จวงแเดะวัดเซ็นคมมาก เราไม่ได้ตามแต่จ้จ แยกเที่ยวชอของ เมืองน้ไม่มรดมัว
ถนนใหญ่เป็นแห่ง ๆ นอกนั้นเป็นตรอกเล็ก ๆ ป็นทางถนน แดะตึกรามเข้าของค้ายาย
ช้ข้างดงามมากน้ก ท่นาววัดเซ็นคมมากเป็นท่สำคัญแเดะมีสะพานข้ามคดองเป็นอน
มากเรือคอน โตดาคอนท่ายหลัดแฉวมากไม่มีห้แฉว คนเลว ๆ ป็นผู้ตึกเลว ๆ คอย
วงเก็บกนบหุร มีคนพูดอังกฤษพอพูดได้ชอของได้ รำนอยู่ข้างปะปน ค้ายของไป
ทงน ใชไฟฟ้าตามรำน ของมีถาวรพครเหลอทจะพรรณนา ท่นาววัดเซ็นคมมากมหอส่ง
เที่ยวเพดินจนท่มทงยังไม่มีต พอกลับมากก็แแต่งตวัดินเนอร์ มีเรือขบรองดีชอมารอง
ข้างเรือจกร คินเนอร์แเดะแต่จ้จแยกออกนอยทง

๑๕ พฤษภาคม ๑๙๕๓

เข้าไปต้งหนังสือท่ไปต้ออฟฟิศ ทรมประคจะเขาไปม้หางแเดะเครื่องเขียน
หนังสือแเดะท่เขียนพร้อมทูกอย่างในการท่จะต้งไปต้ง แดะไปท้งบตฺเมนคดเคเยนค

เซียงไฮ้เบงกั แล้วกลับมาแวะตามร้านและไปวัดเซนต์มาก พบปิ่นตาย เพดาน
 ก่อโค้งประดับโมเสกทองฝาผนังด้วย เป็นรูปคนเรื่องพระเยซู และมีแผ่นทำนองฉบับ
 แดงทำด้วยทองคำลงยาประดับพลอยต่าง ๆ เป็นรูปพระเยซูและนักบุญต่าง ๆ และ
 มีทิวเขาหลายแห่ง พบคนไปไหว้พระมาก กลับมาเรือกินกลางวันแล้วไปตามเสด็จ
 ลงเรือไฟแล้วเสด็จกับคุกออฟเฟนัวไปตามคลองใหญ่ ตลอดสะพานสูงมีซุ้ม และแวะ
 ที่โรงทำแก้วสองแห่ง แล้วเสด็จลงเรือต่อไป ไปที่เกาะบรูโน เสด็จโรงเรียนผู้หญิง
 บักผ้าโปร่ง กลับทุ่มครึ่ง มีคนเฝ้าคุกออฟเฟนัวแล้วเสด็จทอดพระเนตรระแวกรอบ-
 ปราสาท ๒ ยาม

๑๖ พฤษภาคม ๑๘๕๗

ตอนกลางวันกำหนดในการขนของตลอดไม่ได้ไปไหน & ทุ่มเสด็จลงเรือไปขึ้น
 สเตอร์รถไฟออกเดินทาง ค้างในรถ

๑๗ พฤษภาคม ๑๘๕๗

เช้า ๓ โมงถึงเมืองมิดันแซวงอิตาดี เสด็จรถไฟกัไฮเตลแห่งหนึ่ง ด้วย
 ขบวนแล้วเสด็จวัดใหญ่ เพดานเขียนลายสีดาโปร่งดูเห็นจริง และมีเก้าอี้โบสถ์ ลง
 ไปใต้ร่มไม้ศพาดหลวงเรียกเซนต์ชาดส์ ได้หีบกระดูก ศพนางแต่ปี ๑๕๘๔ ได้ ๔๐๐ ปี
 แล้ว แต่งเครื่องทองหรรษา แล้วมีห้องข้างบนมีรูปวาดหลวงหล่อด้วยเงินเท่าตัวคน
 ๒ รูปและรูปอะไรต่าง ๆ มาก เสด็จจากวัดแล้วเสด็จขึ้นรถไฟต่อมา ถึงเมือง
 แยนวา & ทุ่ม เปรดิเคนตเมืองนไปรับเสด็จที่สเตอร์น ทรงรถมาประทับบ้านชื่อ
 ปารกเตอซิฟว์ Parc des eaux vives เรามาอยู่ไฮเตลเมโตรโปลิตายดี แค่นาน
 ไม่มีข่าว ในวันนี้ทอดถวายแหวนหนึ่งชื่อเซนต์โคกาด

๑๘ พฤษภาคม ๑๙๕๗

ตื่นเกือบ ๕ โมง กินข้าวแล้วโรยอะโรยจนเที่ยงประเดี๋ยวถึงเวลาด้วย
กตางวันทที่ประทับไม่ได้ไปข้างไหน คำกัณเฮอร์อีก อยู่ข้างลำบาก

๑๙ พฤษภาคม ๑๙๕๗

เข้าไปตัดเสื้อแล้วไปแบ่งกัณเฮอร์ไปเที่ยวซื้อของต่าง ๆ อื่น ๆ แล้วไปดัณซ์
กัณเฮอร์มาโฮเคต ทำงานจนเวลาดินเนอร์ ไปดินเนอร์แล้วกัณเฮอร์มาคุยเท่านั้น

๒๐ พฤษภาคม ๑๙๕๗

เด็ค้จประพาธทะเลสาบ เขาไปตามเด็ค้จกันหมด เราไม่ได้ไป กรมตำรวจ
และกรมมหิศร์ก็ไม่ได้ไป เกิดกริ้วเรื่องเจ้ากรมไม่ตามเด็ค้จ ได้รู้เขาใจกัน
เมื่อกลับมา เขาวินไม่ได้ไปไหน บ่ายไปดัณซ์ และเที่ยวซื้อของบ้าง ห่มเศษไป
ดินเนอร์ตามเคย

๒๑ พฤษภาคม ๑๙๕๗

เข้าไปดองเสื้อ ๕ โมงเศษไปตอบกัณเฮอร์ดีเคนต์และไปดัณซ์ แล้วกัณเฮอร์
มา คำไปดินเนอร์ตามเคย วินไม่ได้เด็ค้จไหน ไม่ใคร่ทรงสบาย

๒๒ พฤษภาคม ๑๙๕๗

ตื่น ๕ โมงเช้า เพราะนอนดึกเกือบ ๓ ยาม นอนดึกดงนั้เดิมเพราะทำธุระ
บ้างคุยบ้าง ตื่นแล้วคำที่ปฏิบัตกาย คือล้างหน้า ถูตัว จัดเครื่องแต่งตัว และแต่ง
ตัว กินข้าวเช้าและจัดอะไร ๆ ก็พอ ๕ โมง ไปที่วัดดาที่ประทับเตรียมตามเด็ค้จดัณซ์
ที่บ้านเปรดีเคนต์ ชื่อริชาร์ด Richard อังกฤษคงเป็นริชาร์ดหรือริเชิด แต่ฝรั่งเข้ดทั้ง
ตัวสะกดจึงอ่านริชา เขากำหนดเที่ยงครึ่ง แต่เด็ค้จดำไปหน่อยเกือบบ่ายโมง เขา
จัดการรับรองแข็งแรง ประทับโต๊ะด้วยพร้อมด้วยไทยฝรั่งทั้งปวง มีพวกเคาน์เซิล

๒๘๒ ขอลงเกล้า ฯ ทรงสังเกตจากการเล็ดจประพาล

องคต

(ผู้สื่อข่าวพิเศษของวงวรรณคดีประจำดิวิชันเจ็ด)

ในเวลาที่ทรงว่างการศึกษ ส้มเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราไม่ทรงท้งเวลาให้ว่างเปล่า นอกจากทรงทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ส่วนพระองค์ ดังที่ได้เคยเล่าไว้ในวงวรรณคดีแล้ว ยังโปรดการกีฬาการกีฬาในฤดูหนาวเป็นต้น ในเดือนมกราคมก็ได้เสด็จพระราชดำเนินไปเมืองคาโดซ์เช่นเคยดังแต่ก่อน๒๓ และเสด็จกลับพร้อมกับสมเด็จพระราชชนนีเมื่อวันที่ ๘ เมษายน การเสด็จคราวนี้เสด็จด้วยรถพระที่นั่งเพียงตัวอย่างคราวที่แล้ว พอเสด็จกลับมาไม่ช้า ข้าพเจ้าก็พยายามหาโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เพื่อนำข่าวมาเล่าสู่ชาวไทยฟังว่าพระองค์ทรงพระดำริอยู่หรือประการใด

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระราชชนนี ทรงพระดำริพระราชฤทัยดังต้องพระองค์พระอนามย์ก็แข็งแรง หลังจากที่ไดทรงปฏิสังขการตามสมควรแล้ว ข้าพเจ้าก็กราบบังคมทูลถามถึงระยะทางที่เสด็จพระราชดำเนินคราวนี้ เพราะได้ทราบว่ามีได้เสด็จแค่คาโดซ์แห่งเดียวเท่านั้น

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราตรัสเล่าว่า เมื่อเสด็จไปนั้นเสด็จด้วยรถพระที่นั่งเพียงตัวดังกล่าวมาแล้ว ตรัสว่าเสด็จออกจากโถซานตั้งแต่เช้า ถึงคาโดซ์ค่ำวันนั้น ที่โถซานนั้นขณะนั้นดอกไม้งดงามบานสะพรั่ง ทั้งดอกแอปเปิ้ล ดอกเชอร์รี่ และดอกพุดต่างก็บานกันเต็มต้น ดังกลิ่นหอมเย็นยิ่งนัก แต่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตรัสว่า ที่คาโดซ์ไม่เหมือนที่โถซานเพราะมีแต่หิมะปกคลุมทั่วไปหมด บนภูเขามียอดถึงกับทรงงักได้ แต่ตามถนนหนทางนั้นหิมะละลายหมดแล้ว

การเดินจากวัด^{๒๕} ครอง ส้มเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินประพาส
หัวเมืองใกล้เคียงด้วย ทรงเสด็จได้เสด็จไปยังหมู่บ้านเล็กๆ ตามเชิงเขา ห่างจาก
เมืองคาโวลไปประมาณ ๓๐ กิโลเมตร เรียกว่าหมู่บ้าน Filisur เสด็จฯ ไปตาม
ทางถนน ถนนสายนี้มีความงดงามเป็นพิเศษ รถที่จะไปนั้นเดินเข้าไปในถ้ำ และ
ถนนมีนาแซงห้อยย้อยลงมาจากเพดาน รถเดินไปตามไหล่เขาและซอกเขา บาง
คราวก็แล่นขนานไปตามลำธารเล็กๆ ถนนเดินไปเรื่อยมาดับเหลื่อมกันน่าดูอย่างยิ่ง
และเมื่อทรงผ่านไปตามที่ราบเชิงเขาที่หิมะระยาดนหมดแล้วก็ทรงเห็นดอก Crocus ซึ่ง
เป็นดอกไม้สีขาวบานเต็มไปหมด เพิ่มความสวยงามให้แก่ภูมิประเทศที่ตกแต่งด้วย
ธรรมชาติที่งามอยู่แล้วจนให้งามยิ่งขึ้นอีกหลายเท่า

ก่อนที่จะเสด็จพระราชดำเนินกลับสู่โลซานอันเป็นที่ประทับ ส้มเด็จพระเจ้า
อยู่หัวได้เสด็จประพาสประเทศลีชเตนชไตน์ (Liechtenstein) ซึ่งเป็นประเทศเล็กๆ
ประเทศหนึ่งติดต่อกับประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ประเทศนี้มีเนื้อที่เพียง ๑๖๘ ตาราง
กิโลเมตร และมีพลเมืองประมาณ ๓๒,๐๐๐ คน และเป็นประเทศเอกราช มีคณะ
รัฐบาลของเขาเอง ประเทศนี้มีเจ้าผู้ครองนครคล้ายกับที่โมนาโกเหมือนกัน เงินที่
ใช้กันก็เป็นเงินสวิส ภาษาที่พูดก็เป็นภาษาเยอรมันแท้ พลเมืองทั้งสองประเทศนี้
เข้าออกได้โดยไม่ต้องมีหนังสือเดินทาง

เมื่อเสด็จพระราชดำเนินผ่านพรมแดนสวิส ส้มเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จว่า
ได้ทอดพระเนตรเห็นบ่อน้ำพุร้อน ซึ่งคิดแปลงขึ้นจากภูเขา มีช่องบ่อน้ำพุร้อน
ทั้งเครื่องกักตุนน้ำก็ยังมีอยู่ทั่วๆ ไป เมื่อเสด็จผ่านพรมแดนเข้าไปไม่นานนักก็ถึง
เมืองวาดัซ (Vaduz) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของตนเอง ครั้นเสด็จไปตั้งหน่วยก็มี
ปราสาทโบราณอันเป็นที่ประทับของเจ้าผู้ครองนคร รอบๆ ปราสาทโบราณยังมี
คูและสระพานพระนิคยก็เปิดขึ้นได้อยู่ แด่น้ำในคูนั้นแห้งไปหมดแล้ว ค่อยจากปราสาท

หนักแต่ได้โดยรวดเร็วทันใจเขาตั้งต่อไปอีก ทรงเล้าว่าถนนบางแห่งนั้นชันมาก
เมื่อขึ้นไปสูงมากแล้วทอดพระเนตรเห็นทิวทัศน์อันสวยงามของประเทศนั้นได้ชัดเจน มี
แม่น้ำไรน์ไหลผ่าน อีกด้านหนึ่งเป็นฝั่งทางประเทศสวิตเซอร์แลนด์ บนนกเขาสูงนั้นดอกไม้กำลัง
ออกดอกชูช่ออยู่กลางแจ้ง ลมเด็จพระราชชนนีทรงเก็บเขาไปคาใจหลายชนิด
และที่ใดทรงนำกลับมาดูชานก็มี ดอกด้วยสีม่วงงาม เรียกกันว่าดอก Gentian

ตามทางที่เสด็จมาโดยชานนั้น เสด็จผ่านเมืองลูเซิร์น (Lucerne) ซึ่งเป็นเมือง
โบราณอีกเมืองหนึ่งตั้งอยู่ริมทะเลสาบชื่อเดียวกับเมือง มีแม่น้ำ Reuss ไหลผ่าน
ลมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จทอดพระเนตรสวนแห่งหนึ่งเรียกกันว่า Glacier Garden
กว้างมาก และที่ทรงสนพระราชหฤทัยยิ่งก็คืออนุสรณ์สาวรีย์ในสวนนั้น ทรงเล้าให้ฟัง
ว่าอนุสรณ์สาวรีย์เขาทำเป็นรูปสิงห์ โคนอนถูกศรเสียบที่หลัง สิงห์โตหินแกะสลักขึ้น
จากภูเขาตนเอง เป็นอนุสรณ์สาวรีย์ที่แสดงความจริงรักภักดีและข้อดีของทหารรักษา
พระองค์ของพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๖ แห่งประเทศฝรั่งเศส ทหารพวกนี้เป็นชาวสวิส
ซึ่งเป็นเพียงทหารรับจ้างได้ต่อสู้เพื่อพระมหากษัตริย์ มิได้ละทิ้งหน้าที่ เขาได้ถูกสังหาร
ไว้ที่อนุสรณ์สาวรีย์นั้นทุกคน ถ้าเหตุที่จะตายนั้นมียุทธวิธี หลังจากที่เกิดการปฏิวัติขึ้น
ในปี ค.ศ. ๑๗๘๘ แล้วในวันที่ ๒๐ มิถุนายน ค.ศ. ๑๗๘๘ พวกก่อการจลาจลได้พากัน
เข้าไปจะทำร้ายพระเจ้าหลุยส์ถึงพระราชวัง Tuileries ทหารชาวสวิสรักษาพระองค์
ทั้งหมดได้พากันต่อสู้รักษาหน้าที่ สู้จนสิ้นชีวิตทุกคน จำนวนทหารที่ตายประมาณ
๓,๐๐๐ คน นำศพมาฝังไว้ในความกล้าหาญแต่เพียงอย่างเดียว

ต่อจากอนุสรณ์สาวรีย์นั้นก็ได้เสด็จเข้าชมสวน ทรงเล้าถึงที่ใดทอดพระเนตร
เห็นบ่อน้ำพุที่ถูกน้ำเซาะพังหลายบ่อนมาแล้ว ว่ามีหลายบ่อ บางบ่อใหญ่มาก มี
ลักษณะคล้ายภายในของหอยโข่ง ก้อนหินที่ก่อกองอยู่ภายในแอ่งเหล่านั้นก็ถูกดินเหนียว
เต็มจนกลายเป็นก้อนกลมเกลี้ยงเกลาคือ บางก้อนก็มีลักษณะคล้ายกับไข่ ที่เป็น

เซินเพราะหลายพันปีมาแล้ว เมืองที่เคยเป็นทะเลสาบใหญ่ น้ำแข็งละลายก็กลายเป็น
 หนองน้ำตื้น และเขาหินเหล่านี้คงได้ทรงเฒ่ามาแล้ว หลังจากที่ได้ทอดพระเนตร
 บ่อน้ำเหล่านี้แล้ว สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตร
 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่กรุงเทพฯ ทรงเล็งเห็นว่าความสำคัญยิ่งของโบราณ
 วัตถุเหล่านี้เป็นอันมาก และนอกจากนี้ยังมีสิ่งต่าง ๆ มากมาย เมื่อ
 เสด็จออกจากส่วนนั้นแล้วก็ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรสะพานโบราณ
 ข้ามแม่น้ำ Reuss สะพานนี้ทำด้วยไม้แข็งแรงมาก มีหลังคาด้วย ตามจอมภาพเขียน
 เรื่องราวอันเป็นประวัติศาสตร์ของสวิสได้บรรยายไว้ว่ารูปที่ข้าง ๆ สะพานนี้มี
 สำหรับป้องกันสะพานอย่างแข็งแรง ใกล้เคียง ๆ กับสะพานโบราณนี้ ทรงอธิบายว่า
 ยังมีสะพานคอนกรีตสมัยใหม่กว้างกว่าหลายเท่าตัวสร้างไว้ ทำให้ทรงเปรียบเทียบกับ
 ของโบราณนั้นได้เป็นอย่างดี หลังจากที่ได้ทอดพระเนตรและเสด็จเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ
 เหล่านี้แล้ว ก็เสด็จพระราชดำเนินกลับโลซาน เรื่องที่ทรงเล่าและข้อที่ทรงสังเกต
 จากการเสด็จประพาสครั้งนี้ทรงได้เล่ามานะ.

หมายเหตุ วงวรรณคดีฉบับเมษายน เรื่องขององค์นั้น มีผิดอยู่คือ พลเรือตรี
 หลวงสุพรรณภักดิ์ เป็น พลตรี กับในหน้าเดิมกับบรรทัดที่ ๕ นับจากข้างล่าง “นอกจากคนตรีอื่น ๆ...”
 เติมความลงไปว่า “นอกจาก นัก คนตรีอื่น ๆ” ด้วย

ภาพย์ขับไม้ ส้มโงษพระพุทธรหมหามณิรตันปฏิมากร

๒๔๕๑

หม่อมราชวงศ์ เทวธิดา ป. มาลากุล

โกลง	บัณคมบรมบาทเบอง	ภุมดินทร์
	ด้มเด็จพระดัยามินทร์	อยู่เกด้า
	ภูมิพลพิรมหิน —	ทราธิดา ไทยนา
	ขอพระจอมกษัตริย์เจ้า	ปกทธิดาดาว
ภาพย์	บัณคมบรมบาท	ภูมิพลมหาราช
	บัณจุบัณจรัชกาล	ขำรงถถาน
	บารุงกรุงศรี	ปวงประชาธิ
	ทรงพระอนุสสร	พระปฏิมากร
	ปฐมบรมนาถ	จักรมหาราช
	เฉลิมรัฐโอฬาร	เป็นยอดด็กการ
	ประชาคานคิสุข	เพราะพุทธานุก
	จึงได้ทรงโปรด	ด็กการส้มโงษ
	เฉลิมรัชย์ภุณย์	เฉลิมขวัญชาวไทย
	ถวายเครื่องด็กการ	รูปเทียนพวงม้าย
	พระดั่งขั้วดคมนต์	คามพุทธรนิพนธ์
	ไทยธรรมรุจิ	ขอความสัวดีดี
		แต่ว่าไซ้ศวรรย์

[รับเพลงเข้าม่าน]

ขออมรทวาท้อง	ขจร	
รักษาราชวงศ์จักร	รักษาดำ	
ดมณะและพราหมณ์	ทวยราษฎร์ รักษา	
สยามรัฐวิวัฒน์	เกียรติยศศรีวิชัย	
ขออมรนิรันดร์	โอบเอื้ออารีย์	พระมหากษัตริย์ไทย
บำรุงบริรักษ์	บำเรอใจภักดี	บำราศผ่องภัย
พระเกียรติเกริกไกร	ตั้งร่ายใด ๆ	อย่ามีข้า
ขอให้บรมบาท	ภูมิพัฒมหาราษฎร์	ดมมดีเทวดา
พระชนมยนิยง	ดมราชประดังค์	พระทรงเจดนา
วรณะประภา	พ่างแสงอุษา	วิสุทธิไศศรี
สู่กายสู่จิตต์	ขอองค์ทรงฤทธิ	โรคนัยอย่ามี
พระกายดา	เรืองฤทธิเดชกา	ฉวีเทพจักร
ปฏิภาณทศ	ทอประกายกรณีย์	เลิดราโชบาย
ดมบุรณดมบัค	ดมพรดาระพัด	อย่าร้างว้างวาย
นิยงทรงราชย์	ปกเกล้าข้าบาท	ทวยราษฎร์ทงหลาย
อริราชทุกกาย	อย่าได้ไถดักกราย	เหินงหน่ายแต่ไกล
ขอเทพอนุชิต	ราชวงศ์ประยุ	ทงหน้าทงใน
เสวกามาตย์	เสนาประชาราษฎร์	ทุกเหล่ารักไท
พราหมณ์ขมิใจ	พร้อมพรักรักใคร่	ชาติจิตต์คิดพาด
จงรักษนครหลวง	หัวเมืองทงปวง	ให้เป็นสุขสำนัค
ชัยญาหารผล	นำท่านาฝน	อุดมตามกาล
เทพช่วยอภิบาล	เกษมสำราญ	สยามรัฐวิชัย

[ส่งเพลงปฐม]

ประณามอิบตีชานา

พระอุมะ

เรื่องที่จะนำมากล่าวต่อไปนี้เป็นเรื่องของบุรุษพิเศษ บุรุษผู้หนึ่งมีร่างกายสูงใหญ่ ลำต้น มือเท้าใหญ่สมเป็นชานา เขาได้รับการศึกษาแต่เพียงเล็กน้อย บิดามารดาของเขาอยู่ในชนมัตระกุดดี และพ่อแม่จะกิน ถึงแม่เขาจะเป็นคนแข็งแรง แต่ก็มีโรคปวดฟันประจำตัว เมื่อพ่อของเขาตายเขาได้รับไว้มาเป็นมรดก มรดกอันหนึ่งคือ เขาเดี่ยยังกว่าสิ่งใดๆ เพราะตัวเขาเองมีใจรักการทำนาเท่ากับครุฑรักอาชีพนกหนึ่งคือ บางครั้งบางครั้งเขาเกิดความท้อแท้ในการทำนา ถึงกับออกปากว่าจะเลิกการทำนาเสีย แต่แล้วก็ไม่ปรากฏว่าเขาหันไปจับอาชีพอย่างอื่น เพราะเหตุว่าเขาได้บังใจรักการทำนาอย่างแน่วแน่แล้ว เขาไม่เคยเบือนหน้าที่จะทอดลงหาพืชพันธุ์ดี ๆ มาปลูกในนาของเขาเลย

แต่ชานาผู้หนึ่งมีความคิดสุดซึ้ง เพื่อนฝูงจึงได้เฝ้าดูใจของเขาอาศัยสติปัญญาอันเฉียบแหลม และความขยันหมั่นเพียร บุรุษผู้หนึ่งจึงมีหลักฐานเป็นบันทึกแผ่นชน ต่อมาจนถึงกับได้เข้าประจำตำแหน่งต่างๆ ในท้องถิ่นของเขา เมื่อเขาอายุได้ ๔๓ ปี มีเหตุการณ์บังคับให้เขาจากบ้านและท้องถิ่นเป็นทริคของเขาไปเสียหลายปี ตอนนั้นคือตอนที่เขาถูกเกณฑ์ให้ไปเป็นแม่ทัพแห่งกองทัพของ ๓ การควบคุมกองทัพเป็นงานที่ยากมาก ด้วยเครื่องอาวุธยุทธภัณฑ์ก็ไม่มีพร้อม ทหารก็ไม่ได้รับการอบรมทางยุทธวิธีเลยเถิด มีหน้าชาซึ่งมีพวกทหารขาดคอดวงหนจากกองทัพเสียดางคัน ขอบกพร่องเหล่านี้ทำความยุ่งยากใจให้แก่แม่ทัพชานาผู้หนึ่งเป็นอย่างมาก ตามปกติเขาเป็นคนสุภาพและขี้อ่อน แต่พอโดนพวกทหารขาดคอดวงหนจาก

กองทัพเข้า ก็ทำให้เขาบันดาดโทษขึ้นมา จนถึงกับต้องกล่าวคำผิดว่าท แะดง
อาชญาเขียนศพพวกทหารเหล่านั้น เพราะเหตุว่าเขาจึงเกลียดความชราดอย่างยิ่ง ตัว
เขาเองไม่เคยกลัวตาย จึงไม่เข้าใจว่าทหารเหล่านั้นทำไมจึงกลัวตายนัก

มีคนกล่าวหาว่าเขาเป็นคนขี้มและได้ตัวเกินสมควร ดังจะเห็นได้ในเมื่อเขา
นั่งโต๊ะรับประทานอาหาร เขามักจะนั่งนิ่งๆ เอาส้อมเขี่ยโต๊ะเด่น และไม่ค่อยจะพูด
จาดีด่าดะกับใครเลยเถย พิโซเอย์ ก็เขาเป็นคนไม่เคยมีนิสัยเป็นคนตลกกระเของ
เถย ซ้ายแกมมีโรคปวดฟันประจำตัวเถยอีก โรคปวดฟันนั้นรบกวนเขาเรื่อยมา
ตั้งแต่หนุ่มจนแก่ เขาต้องถอนฟันตั้งแต่อายุ ๒๒ ต่อมาก็คงถอนฟันเรื่อยแทบไม่
เว้นแต่เถย

ขอทวนกลับมาพูดเรื่องกองทัพอีก อันกองทัพของนั้นเขาไม่อยากจะจัดการ
เลยเถย แต่ว่าเมื่อเขายังเยาว์อยู่เขาเคยชอบการรบ และได้เคยสมัครเข้าร่วมกอง
ทัพย่อยๆ เข้าไปดการรบจริง ๆ ถึงกับมารดาของเขาต้องขัดขวางอย่างเต็มที่ น
แหละเป็นความรูทางยุทธวิธีที่เคยเห็นมา เขาไม่เคยว่าเรียนยุทธวิธีอย่างจริงจัง ทง
ยังไม่เคยควบคุมคนมาก ๆ ขนาดจำนวนกองทัพเถย

แม้จะขาดทงความรู้และความชำนาญ แต่เขาก็มีความคิดเห็นการไกล เขา
จึงมานะทำสงครามจนสำเร็จ ผลสุดท้ายเขาเป็นฝ่ายมชัยชนะ จึงมีโอกาสกลับมา
ทำไร่ไถนาตามเดิม เขาจากอาชีพการทำนาไปเถย ๘ ปีเต็มๆ พอได้มีโอกาสกลับมา
ยังอาชีพเดิมเขาก็เริ่มคิดต่อต้านทงกับพวกชาวนาในท้องถิ่นของเขา เพื่อเก็บความ
คิดเห็นใหม่ ๆ มาปรับปรุงดัดแปลง บางคราวก็เริ่มทดลองใช้ปุ๋ยดสมัยใหม่แก่พืช
พันธุ์ในนา บางคราวก็ใช้แต่โคถน เขาเคยดงปลูกมันโดยใช้ปุ๋ย และการปลูก
มันโดยไม่ใช้ปุ๋ย และบันทึกผลของการแตกต่างได้ ในสมุดบันทึกความจำ เขาเคย
กล่าวถึงตอนที่แมลงมาทำลายข้าวโพธิ์ในนาของเขา และบางตอนก็กล่าวถึง

ความไม่สม่ำเสมอของดินฟ้าอากาศ ในเมื่อทางฟาก ๓ ของแม่น้ำได้รับฝนอย่างนอง แต่อีกทางฟาก ๓ จะหาฝนทำยาดัก ๓ หยดก็ไม่มี ใครจะเชื่อว่าแม่ทัพชาวฉนวนคนนั้นเป็น คนคิดนับจำนวนเม็ดตื้นซุ่มเล็ก ๆ ว่าใน ๓ ปอนด์จะมีจำนวนเม็ดตื้นกี่เม็ด และ ปรากฏในบันทึกว่า ใน ๓ ปอนด์ มีกานพลูแดง ๘๓,๐๐๐ เม็ดตื้น เม็ดตื้นยาที่มอท ๒๘๘,๐๐๐ เม็ดตื้น และข้าวบาเลย์มี ๘,๘๒๕ เม็ดตื้น

เคยกล่าวแล้วว่าพื้นของเขาไม่ดี ต่อมาก็ต้องถอนพื้นด้วยความเจ็บปวดทุกปี ครั้นพื้นจริงหมดลงก็ต้องได้พื้นปลอมหมดทั้งปาก และได้ไม่ดีเสียด้วย พูดถึงการ บัวยุชैनออกจากเรื่องปวดพื้นแถวก็มีขึ้นมาเดี๋ยวบ้าง ใช้กรรมดาบบ้าง และโรคเมื่อย ขบปวดตามข้อบ้าง พอกลับมาทำนาได้สักหน่อยก็ต้องถูกเกณฑ์ให้ไปช่วยร่างรัฐ- ธรรมนูญของชาติเล็กๆ ของเขาอีก ตอนนั้นดี เขาต้องทำงานอย่างเคร่งเครียด จน กระทั่งโรคปวดตามข้อกำเริบถึงกับล้มเจ็บอยู่ ๖ เดือน เขาเจ็บหนักจนถึงกะดิกแขน กะดิกขาไม่ไหว เมื่อการร่างรัฐธรรมนูญแห่งชาติสำเร็จลงแล้วเขาก็ได้รับเลือกเป็น ประมุขแห่งชาติ ตำแหน่งใหม่นับกับให้เขาทำงานหนักอยู่ถึง ๘ ปี

เขาไม่ชอบงานบางอย่างที่เขาต้องทำในระยะนั้น เป็นคนว่างานแต่ดั่งสุนทร พจน์ เมื่อตอนที่เขาคองกล่าวสุนทรพจน์รับตำแหน่ง เขาประหม่าแต่ตนจนวนด้น และอ่านสุนทรพจน์ด้วยเสียงค่อยจนเกือบไม่ได้ยิน เขารู้สึกตัวของเขาเสมอว่าเขาได้ รับการศึกษาน้อย และเขียนหนังสือไม่ใคร่ถูกต้อง แต่ประชาชนก็ไม่รังเกียจใน ข้อบกพร่องเหล่านั้นเลย เพราะมีความไว้วางใจในคุณพินิจ นับถือคุณงามความดีและ น้าใจของท่านผู้นั้น

ต่อมาทางการต้องการปรับรูปของเขาให้เป็นอนุสรณ์สาวรีย์แห่งชาติ นายช่างปั้น พยายามจะให้เขาวางท่าให้สง่า เหมาะสมกับตำแหน่งประมุขของชาติ จึงชวนเขาพูด จาต้นทนายด้วยเรื่องรัฐกิจและสงคราม ข้อต้นทนายเหล่านั้นไม่ได้ทำให้เขาเสียเลย เขา

ยังคงทำไม่เหมาะ คือบางครั้งก็เกร็งเกินไป และบางครั้งก็ปล่อยเกินไป แต่วัน
หนึ่งเมื่อญ่าเห็นและช่างปั้นได้มีโอกาสไปเดินเล่นในทุ่งนาด้วยกัน ขณะที่เขากำลังยืน
ดูปลั๊กตัวเพ็ดนี้อยู่ เขาได้วางท่าตกใจนายช่างปั้น นายช่างจึงได้วางตัวเก๋กทันนั้นได้
แล้วร่างรูปนั้นจนจากท่านนั้น จนเบนฮอนดูตัววรัญทมซอเสียดอยู่ทุกวันนี้

แม้ว่าเขาจะเป็นคนสุขุมเยือกเย็น แต่ก็มีอารมณ์เหวี่ยงและเดือดร้อนบาง
คราว คือในเมื่อมีคนวิพากษ์การกระทำของเขาอย่างไม่ยุติธรรม ครึ่งหนึ่งในที่
ประชุมคณะรัฐบาลของเขา เขามีเรื่องโกรธแค้นและจิตใจมากจนรังสีไม่ดี ถึงกับ
ล้มถลำบานออกมาและร้องประกาศว่า ให้เขาไปนอนอยู่ในหลุมฝังศพลงเสียดีกว่า
ให้ทำงานอยู่ในตำแหน่งและหน้าที่ที่เขาทำอยู่ในขณะนี้ บางคราวก็ร้องประกาศ
ว่าเป็นชาวนานานดีกว่าเป็นจักรพรรดิคงรอยเท้า กระนั้นยังมีคนกล่าวหาว่าเขา
อยากจะได้เป็นกษัตริย์ ซ้อกวนใจและงานยุ่งยากเหล่านี้ ทำให้ชาวนาผู้รักสงบ
คนหัวเดียวบอย ๆ

ช่างวาดภาพผู้ ๓ ออกปากว่า ลักษณะของชายผู้หนึ่งถึงนิสัยเข้มแข็งและ
อารมณ์ฉุนเฉียว แม้แต่ตัวของเขาเองเขาก็เคยนึกว่า ถ้าเขายังเฝ้าไปเกิดในบ้าง
ดะก้อ เขาจะต้องเป็นมนุษย์ที่ชั่วร้ายที่สุดในบรรดาพวกชาวนาด้วยกัน

ซ้อย่างยากใจที่เผด็จการเขาคือ ภาระที่เขาต้องรับหน้าทูลอยู่ แต่อาศัย
ความเด็ดเดี่ยวสุขุม เขาก็สามารถกำจัดความยุ่งยากใจลงไปได้

เมื่อปีที่ ๖๗ แห่งอายุของเขา คนหนึ่งเขาค้นพบมารู้จักไม่สบาย มีอาการเจ็บ
คอและงัดหน้าตายไม่ลง ดังที่เคยรู้จักรู้สึกละอายใจไม่สะดวก รู้สึกอึดอัดทรมาน
ภรรยาของเขาจะถูกขับไปเรียกคนใช้ แต่เขาก็ห้ามไว้เสียด้วยเกรงว่าภรรยาจะเป็น
หวัด เขาอนทนไม่สบายอยู่ในห้องอันหนาวเย็นอยู่ถึง ๔ ชม. ต่อมาภรรยาทนไม่
ได้จึงถูกขับเรียกคนใช้มาจุดไฟและไปตามหมอ หมอสูบเขาโดทิดออกจากคนใช้ ๓

ครึ่ง ครึ่งสุดท้ายเอาโลหิตออกถึง ๓ คว่ำๆ ตามปกติเขาเป็นคนแข็งแรง แต่การ
เสียโลหิตมากทำให้เขาอ่อนเพลียลง ในวาระสุดท้ายเขากล่าวด้วยความปวดร้าวว่า
“ฉันรู้ตัวว่าจะต้องตาย คุณหมอ ฉันนี้ช่วงตายยากเลยเหลือเกิน ฉันรู้ตัวว่าจะไม่
รอดแล้ว ขอขอบใจที่อุตส่าห์ลำบากลำบากนั้เพื่อรักษาพยาบาล แต่อย่าต้องลำบากต่อ
ไปเลย ขอให้ฉันหลับตาตายเงียบๆเถิด” ก่อนตายเขาหายใจต้องชันแฉะแฉะดูก็
หมดลม

ขอให้เรามองย้อนหลังถึงชีวิตของชายผู้นี้ ชีวิตของเขาต้องถูกรบกวนตลอด
เวลา เป็นต้นว่าเขาสนใจในการทำนาเป็นอย่างยิ่ง แต่ความสนใจของเขาถูกเหตุ
การณ์บ้านเมืองเข้ามาขัดขวาง ประชาชนบังคับให้เขาอุทิศตัวให้แก่บ้านเมืองและ
ไม่ปล่อยให้เขาได้กลับมาประกอบการทำงานที่เขาเฝ้ารัก ในระหว่างที่ต้องรับใช้บ้าน
เมือง โรคปวดฟันก็เป็นโรคประจำตัวของเขาเรื่อยจนกระทั่งถึงวันตาย ในวันทำศพ
ของเขามีคนไปเบียดกันดู พบพันปดอมอยู่ในดินสั้ และอีกตัว ๑ มีเอกลำกราร
เมือง พร้อมด้วยเครื่องมือทำนาและบันทึกเรื่องการทำงาน ท่านทราบไหมว่านี่เป็น
ชีวประวัติของใคร ชื่อนานาที่มีโรคปวดฟันประจำตัว แต่ไม่ได้ทำนาเพราะต้องไปรับ
ใช้ชาติ ถ้าท่านไม่ทราบก็จะบอกให้ว่า ชื่อนานาคนนี้ คือ จอรัช วรสิงห์

จดหมายจากนครน่านกิ่ง

อ. อติพันธุ์

นครน่านกิ่ง

๒๖ มีนาคม ๒๔๘๓

ท่านสมาชิก "วงวรรณคดี"

ข้าพเจ้าขอขอบคุณท่านทั้งหลายที่สนใจและประสงค์จะทราบเรื่องราวต่าง ๆ ทางเมืองจันจากข้าพเจ้า หากโอกาสยังอำนวยอยู่ก็จะได้พยายามส่งข่าวคราวมาให้เสมอ ๆ สำหรับปัจจุบันนี้ฤดูหนาวได้ผ่านพ้นไปแล้วอย่างเชื่องช้า แต่ความหนาวยังไม่ยอมจากไป เรายังคงต้องผิงไฟในบ้านและต้องสวมโอเวอร์โค้ตเวลาออกนอกบ้าน ฝนตกพรำ ๆ กว่า ๓๐ วันไม่มีแดดเลย ทำให้หนักถึงเมืองไทยซึ่งมีแดดเปรี้ยงและกำลังร้อนจัดในเดือนนี้และเดือนหน้า ขณะนี้กำลังฤดูใบไม้ผลิ ทั้งใบไม้ดอกไม้เริ่มผลิแล้ว สวยงามน่าดู โดยเฉพาะดอกไม้เหมยและต้นหลิว

ทุก ๆ เช้าคนชนกไถยนเสียงเค้กร้อง "ฮิวจาก้วย" เช่นเดียวกับที่เคยได้ยินที่บ้าน แต่ท่านเขาเรียก "ฮิวเถียว" ซึ่งแปลว่า "เสียงยาวทอดน่าน" เพราะมันยาวเกือบสองคืบ ๒ เส้นแนบติดกัน ในประเทศจีนแถบเหนือเสียงยาว แต่ทางใต้เช่นชาวเกาหล้วงคืบสั้น เมืองไทยเคยทอดสั้นเหลือเพียงประมาณ ๓ นิ้วเห็นจะได้ "ฮิวเถียว" มีประวัติมาแต่ครั้ง คือ สมัยปลายราชวงศ์ซ้อง มีขุนนางกังฉินที่ขี้โกงไปรดปรานมากชื่อ "ซิงโก้ว" ซิงโก้วและภรรยาได้ยุแหย่ใส่ร้ายแม่ทัพตงฉินผู้หนึ่งชื่อ "งักฮุย" (ในพงศาวดารจีนเรื่อง "ซอหยก" - บรรณาธิการ) งักฮุยถูกตงฉินถึงชีวิต ราชจูรื้อเรื่องดี ต่อมาเมื่อซิงโก้วตายแล้วกับน้าแม่เป็นรูปคนชายหญิงติดกัน คือ ซิงโก้วและภรรยา แล้วเขาทอดน่านกัน แสดงว่าราชจูแก้แค้นขี้โกง

คุณ เบ่งทอดนามนเดิมเรียกว่า "อวจาโกว" คือ นามนทอดซ้ายซึ่งโกว ค่อมมา
 หดสั้นเขาเป็น "อวโกว" แล้วมากลายเป็น "อวเกยว" ทางกวางตุ้งเรียกเขยว-
 จาโกว ค่อมนามนทอดผ แต่จวเรียกว่า อวจากย กลายมาเป็น "อวจากวย" ซึ่ง
 เรียกกันอยู่ทางเมืองไทยบัดนี้ (แต่เนื่องด้วยอวจากวยนั้นแต่ก่อนขายรวมกับปลาท้องโก
 และเจ๊กที่ขายร้องว่าปลาท้องโก คนไทยสมัยใหม่เลยเรียกอวจากวยว่าปลาท้องโก -
 บรรณานิการ) เวลานั้นทะเลสาบซู่ฮ้อเกอฮันเจามีที่ฝั่งศพของงักฮุยและลูกชาย ที่
 นั้นมีรูปเหล็กหล่อเป็นรูปคนสองคนคุกเข่าอยู่หน้าท่งศพ คือ ซึงโกวผวเมยงฉินน
 เอง ปรากฏว่ารูปเหล็กทั้งสองเหมือนบัสด้าวระมาก เพราะคนไปดูแล้วเลยถ้ายบัสด้าวระ
 วดแต่คงความเกลียดชัง เจาหนาทถึงกับต้องทำลูกกรงล้อมไว้ ประตูของอวจากวย
 มีมาดง หนทจรงเรากวจะชอบใจก่งฉินผวเมยงฉินด้วย มิฉะนั้นจะมีใครมรด
 ขนมหะนคนเป็นแน่

ขนมหทชายในตอนเขานยังมอกออย่างหนงชื่อ "เต่าบง" แปลว่า "ขนมบง
 หรือขนมผิง ทำด้วยแป้งหม่มงาโรยหน้า กินกับแยมหรือขนมหมรดไม่เดวเดย ที่
 เชียงไฮ้เรียกว่า "คอบง" คอ แปลว่าใหญ่ เพราะที่เชียงไฮ้ขนาดใหญ่น้อย

เมื่อพูดถึงอาหารของจีนซึ่งมีขายทางเมืองไทย ก็เลยพูดถึงเรื่องจำพวก
 ชาตะเป่าสักท่น้อย ชาตะเป่าอย่างมิได้เช่นบ้านเราเขาเรียกว่า "เป่าจ้อ" แต่ร้าน
 แป้งบ้านเราไม่ได้ ชะนิตไม่มีได้เรียกว่า "มันโก" ใช้กินกับกับข้าวแทนข้าว ทาง
 แถบจีนเหนือกินเช่นทงหนน มอกชะนิตหนงเรียกว่า "ฮัวจ้อฮน" ซึ่งคล้ายกับ
 "มันโก" แต่มดคายคอกไม้ ใช้กินอย่างเดยวกัน มอกชื่อหนงจำพวกชาตะเป่า คือ
 "เมยงเป่า" กลายเป็นชื่อสำหรับเรียกขนมหมบงปอนคนนเอง

อาหารบกก่งอก ๒ ชะนิตนารู คืออย่างหนงชื่อ "เต่าบง" มีลักษณะคล้าย
 ไรต์ของแซกที่ตุ้ด แต่ไม่มีเนยหอมๆ เท่านั้น ใช้กินกับผักผกกับเนื้อหมู ได้ดองทำ

แกงกะทริกินกับเต้าหู้แบบโรตกับแกงกะทริอย่างของแขกก็มีรสไม่เดาเดียวทีเดียว
อีกอย่างหนึ่งมีชื่อว่า “ซอปลิง” ทำแบบเดียวกับ “เต้าหู้” ได้เนื้อกินแล้วหัดคา
นึกว่าเป็นมคตะบะอย่างทหาซอกินได้ในเมืองไทย

ขอย้อนมาพูดถึงอาหารในกรุงนานกิงอีกสักเล็กน้อย ทนทำก้วยเตี่ยวอย่าง
เมืองไทยกินไม่ได้เลย เมื่อไปพบร้านๆหนึ่งขายก้วยเตี่ยวผัดแบบกวางตุ้ง แต่
ทว่าผัดกับผักกาดขาว ไม่ใช่ผัดกับผักกระหน่ำอย่างบ้านเรา รสไม่เป็นอย่างบ้านเราเลย
เมื่อสอบถามได้ทักทำก้วยเตี่ยวแล้วก็เลยซื้อมาทากินเอง ทำแบบก้วยเตี่ยวแห้ง
ก้วยเตี่ยวหนา มคมยาด้วย ฯลฯ ชนิดที่เมืองจีนไม่เคยรู้เคยเห็น คนใช้ซึ่งเป็นคน
ปักกิ่งเห็นเขาแล้วประหลาดใจมาก บะหมี่และเกี๊ยวมีขายแต่หามันไม่น่าดูน่าชวน
กินเลย คงแต่มาอยู่ที่ยังไม่เคยกินตามหาบเลย กินที่บ้านกั๊กคนเดียวเท่านั้น มีหน้า
ชาคนแน่นและสถานที่สกปรกสกปรกหน่อย เลยสั่งมานั่งกินในรถ ขอด่านรุ่มรอบรถไป
เลยทำให้กั๊กเดินไม่ค่อยลง ก้วยเตี่ยวที่ใส่ในคำกวางตุ้งเรียก คือ “ซาอ้อผั่น” ข้าว
ผัดของจีนที่เขานิยมใส่น้ำด้วย เลยแฉะ ไม่อร่อยเหมือนอย่างบ้านเรา ด้วยเหตุที่
เราทำแบบเมืองไทยกินที่บ้านบ่อยๆ ไม่เข้าคนใช้ของเราคงทำกับข้าวแบบไทยหรือจีน
ได้เก่ง เราก็สอนให้ทำเรื่อยๆ ขอยุติเรื่องอาหารไว้เพียงเท่านี้ และจะได้เล่าเรื่อง
อื่นต่อไป

ร้านตัดผมในนานกิงนั้นแปลกดี ผู้หญิงกับผู้ชายทำปนกันให้ยุ่งไปหมด ไม่มี
ร้านสำหรับตัดผมสำหรับผู้ชาย และร้านตัดผมสำหรับผู้หญิงอย่างเมืองไทย นั่ง
ปนกัน ช่างเป็นผู้ชายฉ้วน คนทำเล็บเท่านั้นที่เป็นผู้หญิง ในเซียงไฮ้ก็หน่อย คือแบ่ง
เป็นสองฟาก ชายหญิง แต่มองเห็นกันในกระจก ถ้าเป็นอย่างนั้นในเมืองไทยท่าน
ดูภาพสตรีต่างๆคงายพวกท่านดูภาพบุรุษหนุ่มๆแยกเดี่ยว แต่ทว่าเขาเฉยๆ ผู้หญิง
ไม่ค่อยมีอายกะมิดกะเมี้ยนเหมือนหญิงไทย เลยหมดความสวยงามไป

ข้าพเจ้าได้เข้าไปเห็นมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ชื่อ เซนตราดุนิเวอร์ซิตี มีบริเวณกว้างขวางมาก แต่ตึกต่าง ๆ ของเราไม่ได้ นิสิตชายและหญิงตัวโตจริง ๆ นิสิตหญิงของเราเล็ก ๆ เล็กส่วนมาก แต่ทว่าเขาเป็นสาวก้นทองนึ่ง มีแผนกหนึ่งเรียนภาษาไทย นักเรียนเรียนภาษาไทยเพราะอยากไปเมืองไทยในภายหน้า ครุเป็นข้าราชการชั้นในกระทรวงการต่างประเทศชั้น เกิดเมืองไทยและเล่าเรียนที่กรุงเทพฯ จนที่จริงก็คนไทยเราเอง นอกจากมหาวิทยาลัยทกตาตงนแดง ยังมีมหาวิทยาลัยอีกสองแห่งในนครนานกิงนี้ คือมหาวิทยาลัยจินตง เป็นมหาวิทยาลัยของพวกมิชชันนารีอเมริกัน และมหาวิทยาลัยยั้งยั้งสอนโพลีเทคนิคแบบเดียวกับธรรมศาสตร์ของเรา มหาวิทยาลัยเซนตราดุน บางทีเรียกว่ามหาวิทยาลัยนานกิง ขึ้นอยู่กับกระทรวงศึกษาธิการชั้นแบบเดียวกันกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยของเรา แต่สถานที่นั้นเปรียบกันไม่ได้ วิชาความรู้คงจะทัดเทียมกัน วันหลังจะได้พยายามหาหลักศัพท์เทียบดูกันกับของเราดูมาให้ การแต่งตัวของนิสิตนั้นแต่งกันตามเรื่อง เพราะมีหนามไม่มีเครื่องแบบอะไร นิสิตหญิงนิยมแต่งกันมาก ที่หน้าตาดีมา ๆ มีแยะเหมือนกัน

ก่อนจบคราวนี้ขอแถมท้ายนิด เวลานี้เริ่มมีแดดแล้ว ภาพที่เห็นเป็นของธรรมดา คือ คนจีน ๆ นั่งถอดเสื้อตัวดองนอน ก้มหน้าก้มตาหา "หมัด" หรือ "ตัวเด็ด" จากเสื้อหนาววางนอนอยู่ ทงนเพราะพวกนี้ไม่เคยอาบน้ำ ไม่เคยถอดเสื้อเปิดแขน เพราะไม่มีเปิดแขน ไม่เคยถอดเสื้อออกมาสูบหรือทำความสะอาดอย่างใด เพราะอากาศหนาวไม่มีแดดเลยระหว่างฤดูหนาว เป็นภาพที่ตรงกันข้ามกับอีกภาพหนึ่งซึ่งเจริญตา คือ สาว ๆ สวย ๆ ขนจรยาน หรือออกเดินเล่นมากชน ซึ่งแต่ก่อนไม่ค่อยได้เห็นเลย นี่แหละคือนครนานกิงอีกด้านหนึ่ง

ขอฝากความระลึกถึงมายังทุก ๆ ท่าน

อ. อติพันธุ์

หนังสือเรื่อง พระนลคำฉันท์

พระนิพนธ์ พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ

หม่อมราชวงศ์ สุนทรชาติ สวัสดิวัตน์

หนังสือวรรณคดีไทยสมัยใหม่ที่ยังไม่แพร่หลาย นับว่าดีเยี่ยมในเชิงฉันท
เดิมหนังสือชื่อ พระนลคำฉันท์ พระนิพนธ์ พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทย
าลงกรณ หนังสือเล่มนี้ ได้พิมพ์เมื่อเดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๔๕๘ มีจำนวน
เพียง ๖๓ เล่ม และการพิมพ์ครั้งนี้ได้จัดในกรมผู้ทรงนิพนธ์ทรงกล่าวไว้ว่า “สำหรับ
เอาไว้เป็นรางวัลหนังสือก่อน ไม่ใช่เพื่อโฆษณาและจำหน่าย” ด้วยเหตุนี้เอง หนังสือ
เรื่องพระนลคำฉันท์ ซึ่งแม้จะเป็นคำฉันท์ชั้นเยี่ยม ก็ยังไม่แพร่หลายในหมู่มหาชนนัก
เพราะไม่ได้มีการพิมพ์เพื่อโฆษณาและจำหน่าย

หนังสือเล่มนี้ พิมพ์เป็นหนังสือขนาด ๘ หน้ายก รวม ๒๓๘ หน้า กับคำ
อธิบายท้ายเล่มอีก ๒๓ หน้า ผู้ทรงนิพนธ์คิดว่า เริ่มทรงนิพนธ์ในต้นปี พุทธศักราช
๒๔๕๖ จบบริบูรณ์เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๕๘ ความมุ่งหมาย
ของการที่ทรงแต่งพระนลคำฉันท์ขึ้นนั้น ทรงกล่าวไว้ว่า

“ใครเป็นพยานคำคำแดง ครุฉันทาท่านแดง
กระฉูดแสงแห่งสยาม”

คือเป็นการสนับสนุนกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ในข้อที่ทรงพากเพียร
นิพนธ์ “สมุทรโฆษคำฉันท์” ซึ่งค้างมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา

เนื้อเรื่องของพระนลคำฉันท์ นั้นเหมือนกันกับพระนลคำหลวงซึ่งพระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ แต่วิธีการนิพนธ์ผิดกันอยู่

พระนาคำหุดวงนั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลจากภาษาอังกฤษ
ของเซอร์มอเนียวดเดียมส์และทรงเทียบไว้กับภาษาสันสกฤตโดยตลอด และทรง
พระราชนิพนธ์ได้ตามแบบของคำหุดวง มีทั้งโคลง ฉันท์ กาพย์และกลอน ส่วนพระ
นิพนธ์เรื่องพระนาคำฉันท์ของพระราชวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ทรงนำเอา
โครงเรื่องพระนาคำเรื่องเดียวกันมาทรงนิพนธ์ผูกขึ้นใหม่ โดยมีได้ทรงคำนึงที่จะให้ตรง
คำต่อคำกับภาษาเดิม เช่น พระนาคำหุดวง และคำประพันธ์ก็เป็นแต่คำฉันท์ และ
กาพย์เท่านั้น เรื่องพระนาคำแบ่งออกเป็นตอน ๆ เรียกว่าฉัรวก มี ๒๐ ฉัรวกด้วยกัน

ต้นเดิมเริ่มด้วย “ฉัรวก” เป็นวสันตคติดฉันท์ มีลักษณะผิดกับหนังสือวรรณ
คดีอื่น คือไม่มีการไหว้ครู แต่ทรงฉัรวกที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่ง
เป็นพระมหากษัตริย์เสวยราชย์อยู่ในขณะนั้น คำฉันท์ฉัรวกนั้นมียุคดังนี้

“อันขยมประณมพนธประณาม	พระสยามดลาม
เสถงฉันทประพันธศัค	นรเทพเถลิงไกร
จักรพรรดิขัตติยนรินทร์	ปลดพันทวิทพาดัย
ตั้งรามราชนิเฒ	กิตติศักดิ์ประจักษ์จันต
สมเด็จพระนเรนทรมหา	วชิราวุธานินทร์
เอกองค์พระมงกุฎสิริน	ทศคันธสัมมัญญา
นามเมืองกวีเรื่องกิตติมถ	เพราะยุบดพระราชา
นามราชกวีเรื่องกิตติประภา	กรเหตุประเทศ์เรื่อง ”

นิทานเรื่องพระนาคำพระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ทรงพระนิพนธ์
นั้น เริ่มด้วยวสันตคติดฉันท์ในฉัรวกที่ ๓ กล่าวความว่า พระนาคเป็นกษัตริย์แห่ง
นครนิษราชบุรี ทรงคุณลักษณะนานาประการ มีอาทิคือ

หน้าบินไปสู่นครวิทรรภ เข้าเฝ้านางทมะยนต์ขณะกำลังดงดง หงส์นั้นจึงทูลนางให้ทราบถึงการเป็นคู่ควรระหว่างนางกับพระนล ข้อความในพระนิพนธ์ในถ้อยคำของหงส์ทองมัวว่า

“ชายเด็กมีร่วมสมรเด็ก จะประเสริฐระเห่ให้ตาย

โลกหล้าจะหาอุบายระผาย ภวะเหมือนนิมิตมัว”

แฉ่งหงส์นั้นก็กลับมาเฝ้าพระนลทูลความตามที่ได้แจ้งให้นางทราบ “ซึ่งปรีดิ์
ทรรษา ปดมเปรมเกษมกมลมา ดยแฉ่งพิมดศรี”

ฝ่ายนางทมะยนต์เมื่อทราบความจากหงส์ทองที่มาดื้อขาว ก็คิดว่าควรญถึง
พระนล มีอาการเป็นไปต่าง ๆ ความในตอนนั้นในพระนิพนธ์เป็นอินทรวงศ์ฉันท์ว่า

“เคยมีฉวฉ่อง สิริผ่องประไพประพา

มดินฉวฉว มกัหมองบรของบเรือง

เผดอ ๆ มะเมอมน จิตจกนก็ชนก็เคื่อง

ผิวกกตกรักชกเหลื่อง วรรณุกก็ชุกก็ผอม”

ความบวชใช้ของนางทมะยนต์ทราบไปถึงพระภักมะผุบคา แฉ่งเมื่อได้ทรง
คำนึงเห็นว่านางก็มีอายุควรแก่การด้อมพรแล้ว จึงกะการพิชิตโดยแจ้งข่าวงานนั้นไป
ยังกษัตริย์ทุกพระนคร เป็นเหตุให้เกิดการแข่งขันชิงนางกันชน

ข่าวการด้อมพรของนางทมะยนต์เลื่องถึงไปถึงสุวรรณกษัตริย์ เทพเจ้าต้องค
คือพระอินทร์ พระวรุณ พระยม และพระเพ็ญ ต่างองค์ต่างก็มุ่งมาในงานนพรอม
ด้วยพลพดพดหาญ พระนลเองเมื่อทราบข่าวก็รีบมุ่งมายังนครวิทรรภ แฉ่งขณะที่มา
ตามทางก็พดพบกบทยเทพทงส์ซึ่งลงมาจากฟากฟ้า เทพเจ้าเมื่อพบพระนลก็แจ้ง
เทพประสงค์ให้ทราบ ซึ่งทรงนิพนธ์ไว้เป็นอินทรวงศ์เขียนฉันท์ในสุวรรคที่ ๓ ว่า

“ดีสุดมาคม

ห้วงของนครกาญ

ณดยมพโรพาร

ศุภกษณประจักษ์ใจ”

เทพเจ้าทั้งสี่ ครีดีกับพระนถว่า จะใช้พระนถไปทาบตามค้วนางพอใจจะเด็ก
เทพเจ้าองค์ใดเป็นคู่ครอง ในตอนต้นพระนถพยายามจะปฏิเสธ แต่ไม่สำเร็จ
และด้วยฤทธิ์ของพระอินทร์ พระนถก็ดำริว่าเข้าไปสู่วังชั้นในจะได้พบนาง ใน
ตอนพบนางน พระราชวรวงศ์เธอผู้ทรงประพันธ์เรื่องนถได้ทรงเขียนไว้เป็นฉันทออย่าง
ไพเราะว่า

“โศภางค์ดั่งอ้อน

เพราะพร้อมดมมม

เอยของคะอ้อนแอ้น

ดัยเย้มยะยวนยา

เพญจันทรบเพญจิง

ใครใดจะได้เคย

ราพิงคตงเตง

ดวงเด็กแซะเชอน

เมื่อนางทมะยนต์เห็นพระนถ และทักถามกันแล้ว พระนถจึงได้แจ้งความ
ประสังคตมาสู่ปราสาทให้นางทราบว่

“ดีเทพเจ้าอา

เป็นทนต์แดงตาม

นางจงประสังคตรร

เด็กหนึ่งพระองค์ใน

แต่นางทมะยนต์ก็กลับทนต์ตอบว่

อรชรสุพรรณ

ศิริเดศีธราญตา

อูระเม้นประทุมมา

มะกมทนต์เซย

คจุทนต์นถ

ยถนางด้าอองเหมือน

พิศเพ่งพระเพ่งเคือน

กิจทนต์พิงท่า”

คมะมาทนต์นถความ

ศุภกษณอันนวยไข

สุรณันทะอาถัย

จตุเทพทนต์มา”

“ประดงค์ตรงพระองค์เชอ พระนตเลอเล่หมอแมน
 บุษอนผมหนแด่น จะหมายชมบ่สมหมาย”
 แดะนางยังกดาวยาดวยถอยคำอนหนักแน่นอกด้วยว่า

“พระองค์เชอพระองค์เคียว พระนตเชียววิชาชาย
 ผิหมายชมจะสมหมาย เพราะชาหมายถวยตัว
 มีเด็กองค์พระนตได้ ก็ชาไชรับมัว
 มียาเยงมิเกรงกลัว จะเป็นไรก็เ็นไป”

แต่นางก็ทูลนัดหมายให้พระนตไปในงานสยุมพรของนางให้จงได้ โดยมีให้วาดหัว
 ค่อยันตรายไค ครั้นแล้วพระนตก็นำความที่ได้พบประณทนากับนางไปเล่าถวย
 แด่ทวยเทพทั้งถัน

ครั้นถันกำหนดการสยุมพร ท้าวอิทธิภักให้แต่งเมือง บรรดาภักษ
 นานาครก็พร้อมพรังกันอยู่ณโรงพรหม เมื่อได้เวลา นางทมิฬนคก็ออกสู่สโมสร
 ถัดถันเพื่อทำการเลือกคู่ นางได้พิจารณาถัดกับภักษทวยทเจ้าพนงานชานชื่อเวียง
 พระองค์ไป แต่ก็มีไคองค์ใดไคเป็นคู่เคียง กระทั่งเขาชานนามพระนตซึ่งยังความ
 ตระหนกตกใจให้แก่ถันเป็นอย่างมาก เพราะนางได้เห็นร่างพระนตปรากฏแก่ถัน
 นางถึงท้าวพระองค์ แดะทุกองค์ถันแต่มีลักษณะงามดาเหลอทจะดังเกิดไคว่า องค์
 ไคคือพระนตแห่งนครนิษราชฐ์ นางจึงรำพึงว่าชะรอยทวยเทพทั้งถันทรงทราบความ
 ประสงค์ของนางทมิฬจะเลือกพระนต ถันจึงทรงนิมิตพระกายให้คล้ายพระนตจน
 นางไม่สามารถจะตัดสินใจเลือกถันไปไค นางจึงจึงวอนเทพเจ้า ถังเจ้าจิฐฐาน
 ด้วยความถันในพระนตแห่งนครนิษราชฐ์นี้ ขอให้เทพเจ้าจงดบั้นดาลให้
 เห็นลักษณะผิดเพี้ยนระหว่างพระนตมนุษย์แะพระนตเทพเจ้าถันเกิด แะพอดถัน
 คำอธิฐานของนาง การณก็ปรากฏแก่ถันนางว่า

“ ศรีแสงแดงอมรฉัตร	ษณะพักตร์ประจักษ์ตา
จึ่งองค์พระราชาธิราช	ก็ตระหนักทักท้วง
ดีท้าวขเท้ามืดดิน	อมรินทร์ว่างซาง
เนตรที่นอนกระพริบพรศุภางค์	ผิวเหือกก็หอม
สวมทรงสุพรรณศรีภูมิมา	ดะไรรู้ดีศรี
หนึ่งองค์สุรามรบตี	ก็บ่ทอนจระเม้ง
อันองค์พระนรนาถพิชัย	ก็ประจักษ์ทักท้วง
เหตุเพื่อและเงาามนุษเรา	และพระบาทก็ถนัดดิน ”

เมื่อนางทมิฬย่นตึงเกศเห็นพระนรได้ถนัดแน นางก็ถวายมาด้วยเสียงคู่แต่
พระนร พระนรจึ่งให้ด้วยแก่นางในท่ามกลางมวคณนั้นว่า

“ ตราบชั่วระมอดมรณหมาย	บ่สลายเส้นที่หมาง
หมายขอมถนอมพระนุชวาง	นุชไฉน ใจดู ”

เทพเจ้าที่มาสวมต่างก็ซึ้งดูด้วย ชื่นชมยินดีและประสัทพรแก่พระนร
นานาประการ มีการให้สำเร็จในพิชิตดวงดวง ให้เงินงาม ถ้าประสงค์ไฟให้เกิด
ไฟ ให้แผ่ขยายอาณาเขตคึกกว้างใหญ่ไพศาลและรุ่งเรือง ให้รู้สักระยะอาหารอันสูง
ส่ง ให้คงมั่นอยู่ในธรรมเดื่องดลไปชั่วฟ้าดิน นึกน่าให้ได้น้ำ เมื่อจับดอกไม้ให้ดอก
ไม้นั้นเมื่จะเหี่ยวแห้งก็กลับสดชื่น อวยพรให้อยู่เย็นเป็นสุข ครั้นเสร็จพิธีเรียบร้อยแล้ว
แล้วพระนรก็เดินทางกลับนครนิชราชบุรี ปกครองบ้านเมืองมาด้วยความร่มเย็น
เป็นสุขสืบมาช้านาน กระทั่งเกิดโอรสและธิดาแต่ นางทมิฬย่นตึง

เมื่อครั้งเสร็จธุระยมพรพระนรและนางทมิฬย่นตึง เทพเจ้าที่มาสวมต่างก็เหาะ
กลับยังฟากฟ้ามาตามทางที่วอดดีและท้าวทวาประณมาพบกับเทพเจ้าทั้งสี่จึงได้สนทนา
วิธดาสะกัน ได้ความว่าท้าวทงต้องปรารภนาจะไปในงานสุมพรนั้นด้วย แต่เมื่อทราบ

ความว่าพชนได้เสร็จสิ้นแล้วและพระนอมชัยได้นำไป ท้าวถุกก็เคียดแค้นทั้งสา
 ขวนท้าวทวาประณะให้เข้าช่วยกันทำตายพระนต โดยท้าวถุกจะเข้าดังในตัวพระนต
 และให้ท้าวทวาประณะเข้าดังในอุบายก็สะก้านจะพาพระนตไปสู่ทางหายนะ

แต่นมมาท้าวถุกก็เฝ้าคอยจะประหัตประหารพระนตแต่ไม่ประสพโอกาสกระทั่ง
 ๓๒ ปีล่วงแล้ว เมื่อพระนตอายุครบแล้วไม่ชำระพระบาทให้สะอาดท้าวถุกก็ถือโอกาส
 เข้าถึง แล้วไปชักชวนพระบุษกรราชาภาของพระนตให้ไปทำพระนตทรงสะกา และ
 ด้วยเหตุที่ท้าวทวาประณะเข้าดังอยู่เช่นพระนตจึงทรงหลงละเลิงเชิงสะกาไม่เป็นอันจะปฏิ
 บัติกิจการบ้านเมืองไปในทางที่ควรจะเป็น นางทมิฬยนต์ก็ไม่มีทางที่จะช่วยเหลือว่า
 กถาวประการใดได้ ยิ่งหลงยิ่งเฒ่าก็ยิ่งพ่ายแพ้แก่พระบุษกร ต้องเสียทรัพย์เสีย
 ดินเอนกอนันต์จนที่สุกกัษัยบ้านเสียเมือง แต่เพื่อให้โอรสธิดามีคองทนทุกข์ยาก
 ครากถวานางทมิฬยนต์จึงได้ให้สารถึงนำไปถึงคุณได้ ณ นครวิทรภอนเบนเมืองของ
 นาง

เมื่อพระนตทรงเสียสะกาพระนจันจนสิ้นเนื้อประดาตัวก็ต้องถูกขับออกจากพระ
 นครผาพันพระกายกัมเพียงผนเคียว ต้องพานางทมิฬยนต์ออกจากพระราชวังสู่ทอง
 ถนนไร้ทพานักพักพิง ทิวไทยโรยแรงมาในแนวป่า จนหน่งพบนกเข้าคุดหน่งหวงจะ
 ได้เป็นอาหารก็พยายามที่จะจับนกนั้นโดยเอาผาพันพระกายได้ดลบน นกนั้นกลับพาผา
 บินชนสู่ทองฟ้า พระนตก็ก่นแต่ไค้ก คิดจะเดินป่าไปแต่ผู้เดียว แะให้นางทมิ
 ยนต์เดินทางไปสู่นครวิทรภอนเพื่อความสุขสำราญ แต่นางก็หายอมทอดทิ้งพระนตไม่
 จึงจำต้องระหกระเหิรเดินป่ารอนแรมไปตลอดเวลาดังมาณจนถันที่อันไพเราะในสระ
 ที่ ๓๐ ว่า

“เห็นอุปถัมภ์

ชิปและพระดา

ศรัณษา

มากระคาย

ด้วยความตมณอยู่ในสยทนางม้อยต่อพระนถนางกษตชน และด้วยความสยของ
นางนนางกัธามารถด่าพรานบ่าให้ถึงแก่ชวตไปในทณใดน

เมื่อรอดพ้นจากพรานบ่านางทมะยันตก็ออกเดินทางต่อไปอีกดำนวันดำนคน
ก็ไปพบอาศรมพระฤษี จึงเข้าไปหาพระฤษีเล่าความตามที่พดพรากจากพระดำน
ให้ฟังโดยตลอด ฤษีว่าอย่าให้นางทกชวชนไปนั้ก็ไมชวักจะได้พบพระนถ แต่ฤษี
และอาศรมก็อันตรธานไป นางทมะยันตก็เศร้าโศกเดินบ่าต่อไปอีก ไปพบต้นอโศก
ก็ร่ำว่าพันว่า

“อ้าวตะโศกระศุภวัฒน์	กตฉัตรเฉลิมมัย
ขำการยานวิกรม	นถราชนวิทร
ท่านไชววิโศกสุประเสริฐ	สิริเดศณะราวคณ
คุโศกวิโยคนอุปจร	นถเรศณะราวคอง
อ้าวระโศกระศุเศรษฐ	ภยะเนทฉวองพง
แม่นทรายบุตพระนถทรง	ภพผู้ประภากร
จงช่วยอำนวยคุณเถลง	ระบุนเจ้งวิถัจ
ทางใดจะพบพระมหิธร	ทุมบอญบุตเวา
คุโศกอโศกจะมิระงับ	ปริโศกบางเบา
ท่านไชวธัตถิยพนดำนเา	กั้มดมดมัญญา”

ชอความคณนเทียบได้กับความในพระนถคำหลง พระราชนิพนธ์ ใน
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ว่า

“อ้าวอโศกน	ศวีไธว
อยู่ณท่ามกลางไพร	เพริศแท้

ชั้นชุ่มชะชุ่มใบ

ดมระบัด

ตุลฺลชณฺณแม่

มาตรแม่นจอมผา ๖"

- ๑ อ้าคุดอโศกน ศรีไศววิโดยตา อยู่หว่างกลางพนา เป็นดง่าแห่งแนวไพร
- ๑ ชุ่มชั้นนารมณฺณ ดมเพยพัคระบัดใบ ตูลฺลชณฺณใจ เหมือนแดงจอมภูผา
- ๑ อโศกดูเด่นดูช ชวดยดับทุกชด้วยดักควา โศกเค็รว่าเผาะอุรา อ้าอโศกโรคร้าย
- ๑ อโศกโยกกิ่งไกว จะตอบไปโดยใจหมาย ได้พบพระฤๅด่ายผ่านม้างหรืออย่าง
- ไร ๑ พระนพพระชอนด ผู้เร่องรณอริกษย์ เป็นผอนางทรมวย นามนิยมทมนันต์
- ๑ พระองค์ทรงดัดดี เป็นนชิชบิตี ทูลห่อทมนันต์ มาทางนบ้างหรือไฉน
- ๑ พระมผาหมก ปรกกายครึ่งหนึ่งนไว้ อันกายฤๅด่ายไซ้ ผิดเชออ่อนสุนทร
- ทรง ๑ เห็นเชอบ้างหรือไม พระทรงชัยฤทธิรงค์ เห็นอยยากด้าบองค คินคิน
- บ้าไอ้อาตุร ๑ อ้าคั่นอโศกใหญ่ ดูเข้าไซ้ไรโศกไม่ดูญ พฤษชาอย่าช่วยพุน จงคัก
- โศกวิโยคใจ ๑ อโศกเหมาะดมญา คัดโศกภาตุรพิโร จงตอบให้ชอบใจ คัดโศก
- ใหญ่ให้ดักที่

นางทมนันต์ต้องเดินป่าไปอีกช้านาน ก็พบหมู่พ่อค้าเดินทางมา นางก็
 ช้แจงเร่องราวให้ทราบและขอเดินทางร่วมไปด้วย แต่เนื่องด้วยเคราะห์กรรม
 ของนางยังมีต้นเหตุ ในคำวณนเองบังเอิญมีโธลงช้างป่าเข้ามารบควนกองเกวียน
 ของพวกพ่อค้า ช้างผู้คนฆ่าตายเสียเป็นอันมาก เหล่าพ่อค้าก็พากันโทษว่าที่เหตุ
 ร้ายเกิดขึ้นนั้นเพราะนางผู้แปลกหน้าเข้ามาร่วมหมู่ และว่านางคือภูตผีปีศาจ
 เป็นเหตุให้นางต้องหลบหลีกหนีเข้าป่าควนควนร่ำไห้ถึงโอรสธิดาและภักดีตาของนาง
 ค่อยไป กระทั่งไปพบพราหมณผู้หนึ่งซึ่งนางเข้าสุ่นครเจ้

ด้วยความที่นางต้องระหกระเหิรเดินป่ามาเป็นเวลาช้านาน หุ่นน้อยท่อน้อย
 ทำให้ชาวเมืองแปลกใจและพิศวงในคือนาง ต่างก็พากันรุมดู ขณะนั้นพระพันปี

ราชมารดาพระเจ้ากรุงเจ้ทศพรเนตรเห็นก็ให้ตามตัวนางเข้าไปยังวังในแะโปรด
ปรานเลี้ยงดูเป็นอย่างดี

ฝ่ายพระนลเมื่อนางมากับบุบผาผางไปกระทั่งวันหนึ่งไปพบไฟไหม้บ้านก็
หยุดทศพรเนตร ได้ยินเสียงร้องเรียกพระนามให้ทรงช่วยเหลือ ทรงฝ่าเข้า
ไปในกองเพลิงก็พบพระยานาคต้องสาปฤษีนาทรขอให้ทรงช่วยอยู่ เมื่อช่วยออก
มาแล้วพระยานาคก็พนัคำสาป จึงทดแทนคุณพระนลโดยแปลงพระโฉมให้ผิดแผก
ไปจากเดิมและคายพิษไว้ในร่างพระนลเพื่อมิให้ใครอื่นถึงดูอยู่ได้ด้วยปกติสุข กับ
แนะให้ไปเฝ้าพระฤคุบรรณกษัตริย์ผู้ทรงอำนาจในการสะกานนครอโยธยา ถวายตัว
เป็นนายตำรวจใช้นามว่า "วาหุ" และให้เอาวิชาอำนาจม้าของพระองค์เข้าแลกกับ
วิชาสะกานของพระฤคุบรรณเพื่อนำมาแก้เอาเมืองคืน และหากพระนลปรารถนาที่จะ
กลับรูปเป็นพระนลตามเดิมแล้วก็ให้สวมเสื้อที่พระยานาคมอบให้ได้

พระนลรับคำพระยานาคแล้วก็เดินทางไปยังเมืองอโยธยาเข้าอาศัยเป็นตำรวจ
ของพระฤคุบรรณ แม้จะได้รับความสุขสบายก็มิวายที่จะระลึกถึงนางทมะยนต์

ฝ่ายท้าวจิตรวิระเจียงหลาน อยู่แะได้ข่าวพระนลแะพระบิดาว่าต้องพลัด
พรากจากนครก็ร้อนราษฤทัย ทรงแต่งพราหมณ์ ๓๐๐ คน ออกเที่ยวตามหา
พราหมณ์คนหนึ่งชื่อสุเทวะบุบผาผารกไปกระทั่งถึงนครเจ้ ได้พบนางทมะยนต์
ในสวนก็จำนางได้จึงทูลแจ้งข่าวแก่นาง พระชนนีแห่งนครเจ้ทรงทราบเรื่องก็
พระทัย เพราะปรากฏว่านางทมะยนต์มิใช่ผู้อื่นหากแต่เป็นหลานข้าของพระนาง จึง
จัดแจงส่งนางคืนไปยังนครจิตรวิระเจียงนางได้พบกับพระบิดาแะโอรสธิดา

เมื่อนางทมะยนต์ได้รับความสุขแล้วก็ระลึกถึงพระนลจึงให้แต่งพราหมณ์ออก
เที่ยวตามหาอีก แล้วนางก็สอนคำขับให้พวกพราหมณ์เที่ยวขับไปในที่ชุมนุมชน
คำขับนั้นเป็นเรื่องราวที่ทศพรเนตรทูลนางกับพระนลเท่านั้นที่ได้ก้าขับพวกพราหมณ์ไว้
ให้คอยสังเกตกิริยาท่าทางของผู้ฟังคำขับด้วย คำขับส่วนหนึ่งมีว่า

“โอ้ไอ้คนเก่ง ดมคำพร่ำเพร่ง เดินเบยเสี้ยเมือง เวศร้างกลางไพร
หอนไผ่ชำเลื่อง ว้าวุ่นซุ่นเคื่อง คับเค้นแค้นใจ

ทั้งเมยกลางป่า ทรมไวยคัยยา คัดผ้าพาไป ส่งสารกานดา น้ำตาหลังไหล
อ้างว้างกลางไพร กัดวฤทธินานา

นุ่งผ้าครึ่งผืน จาบด้วยวนคิน ส่อนโคกกา เกรปเตี้ยดเตี้ยดปลง จิตมั่งมองหา
หอนพบภรรดา เบื่อกลิ่นซุ่นเคื่อง ๖๓ ”

พวกพราหมณ์รับค่านางแล้วก็ออกเดินทางไป พบใครก็ขับคำที่นางสอน
ส่วนนางก็เฝ้าแต่คอยรับข่าว กระทั่งวันหนึ่งพราหมณ์ผู้หนึ่งกลับมาเล่าว่า คน
ได้ไปยังนครอโยธยา ได้ขับคำถวายพระฤๅษณ์ว่า วาหุผู้ชำนาญมาได้ฟังคำขับก็
คร่ำครวญกล่าวจะตนว่า

“.. มาครเม้นด้ามจะหนัปราศ	เพราะหทัยวิปลาส
นางบกรวดราด	สงวาม
จารัตนถนอมย้อมสังวนศรี	ดุจสุรกวัจ
ภยบพิงมี	จะมาพาน
ผัวไซโง่เซตาคาเดามาน	ภยพิษพิศดาร
แม่จะเจียงปรารถ	ก็ยากเย็น
เสื่อผ้าหาไม่หทัยเชญ	เพราะทวิซชคเป็น
เหตุดำเคญ	ก็คาบไป
เสี้ยเมืองเลื่องชื่อระบือไกล	พลรคชหัย
ทวิพะดินไอ	ศักรรย์หมด
คำคอกอกซากักาศรด	นิรวิศรียศ
เนตรระนาหยด	ถ้ายองโย

ผิวเป็นเช่นนี้หนีไป

กุดศกริธไทย

ย่อมจะเห็นใจ

บ่โกรชเคย”.

เมื่อพราหมณ์เห็นว่าชาวสยามทูลนาง นางก็เรียกพราหมณ์ผู้เฒ่ามา สั่งให้ไปทูลพระฤๅษณ์ว่านางทัมยัมเหตฺพระนถจะจัดให้ม้งานสยุมพร อีกครั้งหนึ่งหาก “ทวงเทวด์ทอง” แล้วให้รับเสด็จมายังนครวิทรรภในวันรุ่งขึ้น พราหมณ์ผู้เฒ่า นำความไปทูลพระฤๅษณ์ ๆ ก็สั่งให้วาทุณเตรียมม้าเตรียมรถเพื่อมาในงานสยุมพร โดยด่วน วาทุณได้ทราบเรื่องก็ไม่สบายใจจำต้องพาพระฤๅษณ์มาสู่นครวิทรรภ ด้วยรถเร็ว

ขณะมาตามทางวาทุณเฝ้ารถออกผู้หนึ่งซึ่งเคยเป็นสารถีของพระนถมาด้วย ในรถนั้น เกิดความสงสัยในความชำนาญม้า และความรวดเร็วในการขับรถของ วาทุณยิ่งนัก พระฤๅษณ์ก็ทวงยินต์ด้วย

“รกรุดประคุดปัด

จรตึงณะแนวสกล

หิว ๆ ละถูปน

พยุแด่นณะราวพนม

มารุดบ่หยุดพัก

พนชฎีระงายระงม

รกรุดนักรุดตม

หยหอบรอก้าง”

ในระหว่างเดินทางกตางบ้านมีเหตุที่ทำให้พระฤๅษณ์และวาทุณต่างก็ สรรเสริญกันในเรื่องที่อีกฝ่ายหนึ่งชำนาญ พระฤๅษณ์สรรเสริญในความชำนาญ ม้าของวาทุณ และวาทุณสรรเสริญในความชำนาญเชิงสเกาของพระฤๅษณ์อันเป็น เหตุให้วาทุณได้เรียนวิชาสเกาจากพระฤๅษณ์ เมื่อวาทุณ คือพระนถได้วิชา ขำนาญสเกาแล้วท้าวถัดก็ตั้งอยู่ด้วยความร้อนรนของพิษพระยานาก็จำต้องออกจาก ร้าง พระนถก็ทรงสาปท้าวถัด ๆ ได้ทูลวิงวอนขอโทษ และถวายพระพรพระนถว่า

“ทราบโคประชาชนคมคาม	ระบุนามพระนถไกร
กล่าวเกียรติยศวรใน	ษรอุบรูวาย
ทราบนหมพรนถจจะไถ้	กถไชรมีไปกราย
ห่อนพงค์นงอระคาย	จิตเกิดอกกถกอน
เช่นพระนามพระนถทรง	ภพกงบ่แปรปรวน
ยายนหมนหมนากชวณ	ชนปถมบถมนาม”

พระนถเมื่อถลออกจากวงแล้วก็เป็นสุข หากแต่พระองค์ยังคงอยู่ในรูปของวาหุ และรับขั้รภพระฤคบุรณไปยังนครวิทรรักษ์อย่างรวดเร็ว เมื่อมาถึงนครวิทรรักษ์แล้วพระฤคบุรณเข้าเฝ้าพระภีมะ ๆ ก็ทรงต้อนรับเป็นอย่างดี

การเข้าสู่นครวิทรรักษ์ของพระนถนั้นนางทมิฬยันต์รู้สึกได้ด้วยเสียงรถและเสียงเท้าอันเคยคุ้นหากแต่มีปรากฏพระกายของพระนถเท่านั้น และพระนถในร่างของวาหุก็ประทับอยู่ ณ โรงม้า นางทมิฬยันต์นั้นมีความสงสัยในวาหุเป็นอย่างยิ่ง จึงตั้งนางเกศินีไปสอดส่องพระนถดู นางเกศินีไปยังโรงม้าสอดส่องดูได้ความว่า วาหุมีความชำนาญหลายอย่าง มีอาทิ คือ รู้จักเรียกนาเรียกไฟ จับดอกไม้มัดเหยว อยู่ดอกไม้นั้นก็ดัดขึ้นตลอดจนรู้จักศิลปะของการหุงต้มอันเป็นพรตเทพเจ้าทั้งสี่ประจำให้เมื่องานดุษฎีพร เมื่อนางทราบความชัดเช่นนั้นก็ส่งโอรสธิดาไปให้วาหุดู วาหุก็ชื่นชมยินดีจนนาตาไหล

เมื่อนางทมิฬยันต์ได้พิสูจน์ความทงมอดแล้วจึงทูลพระมารดาให้ทรงทราบความก็ทราบไปถึงพระภีมะ ๆ จึงตรัสให้เรียกวาหุมาสอบถาม เมื่อวาหุมาพบกับนางทมิฬยันต์ ๆ ก็ถามว่าวาหุเป็นผู้ชำนาญการเดินป่าอยู่ยังได้เคยพบปะพระนถบ้าง

หรือไม่ประการใด นางเล่าเรื่องเป็นเชิงตักเตือนว่า แต่มีการแก้คำกันอยู่กระทั่ง
ทราบเนื้อความละเอียดว่าหากผู้ใดให้กตเวทิตาจากวาหุคตาเคยเป็น
พระนฤมิตมโณนงาม เป็นที่ชื่นชมยินดีกันอยู่ทั่วไป พระนฤมิตทรงสอนวิชาการมา
ถวายพระฤๅษณ์บรรณเป็นการแลกเปลี่ยนวิชาซึ่งกันและกันที่ได้รับมา เมื่อพระฤๅษณ์บรรณกลับ
ยังนครโยชยาแล้วพระนฤมิตก็คอยหาโอกาสที่จะแก้ตัวพระบุษกรซึ่งเขานครนิษัรราชผู้
ค้นสืบไป

เมื่อมีโอกาสพระนฤมิตก็ทูลลาพระภีมะไปยังนครนิษัรราชผู้ เข้าทำพระบุษกรแห่ง
ชั้นธรรมาซึ่งเมืองคนและหากพระองค์ฝ่ายแพ้ ก็จำต้องถวายนางที่มียันต์คือพระบุษกร
เมื่อทำวาทะได้ดังอยู่ในพระนฤมิต และทำวาทะปรัมปะมิได้ดังอยู่ในอุบายศักดิ์ ทั้งพระน
ฤมิตทรงชำนาญธรรมาซึ่งกันและกันทำให้พระบุษกรต้องปราชัยแก่พระนฤมิตอย่างง่ายดาย พระน
ฤมิตก็อนุญาตให้พระบุษกรไปครองเมืองอยู่ตามเดิมโดยมิได้ถือโทษทัณฑ์ ส่วน
พระนฤมิตและนางที่มียันต์พร้อมด้วยโอรสธิดาก็กลับคืนเข้าสู่นครนิษัรราชผู้ ปกครอง
ไพร่บ้านพลเมือง

“ธรรมาซึ่งกันและกัน

บริรักษ์ประชา

ชมพูนุทปรี

ดิพระเดชพระราชา”

นิทานเรื่องพระนฤมิตจบลงด้วยประการฉะ

ส่วนความไพเราะของหนังสือพระนฤมิตคำฉันท์นั้น ด้วยการจับอ่านแล้ววาง
ไม่ลงยอมเป็นพยานอย่างดีในการพิจารณา คำฉันท์ในเรื่องก็เป็นฉันทที่อ่านได้ง่าย ๆ
ไม่ขรุขระดกเหมือนคำฉันท์ทั้งหลาย เรียบรื่นไปโดยตลอด พึงก็เพราะหกลึกใจจับใจ
อยู่ตลอดเวลา เพียงแต่ตัวอย่างที่ยกมาประกอบในการเก็บความข้างต้นก็จะพอที่จะ
พิสูจน์ว่าพระนฤมิตคำฉันท์ไพเราะเพียงไร รายละเอียดนั้นอาจหาอ่านได้โดยพิสดารใน
“พระนฤมิตคำฉันท์” นั้นแล้ว

พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ ทรงเป็นกวีเอกของไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์อย่างแท้จริงยากที่จะหาผู้อื่นใดมาเทียบได้ ท่านองเขียน ท่านองแต่งของพระองค์ท่านทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ย่อมมีลักษณะผิดกับของผู้อื่นอย่างเด่นชัด เป็นลักษณะอันควรแก่การศึกษาอย่างยิ่ง “ด้ามกรง” อันเป็นฝีพระโอษฐ์เรื่องสุดท้าย จักเป็นพระยานยืนยันความเป็นกวีเอกของพระองค์ท่านอย่างชัดเจน เพราะเป็นเรื่องที่เต็มไปด้วยความไพเราะซาบซึ้งตรึงใจ ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ได้หลายสถาน และคงจะเป็นมหากาพย์เรื่องแรกของไทยที่เกิดขึ้นในยามมหาอุทกสงครามอันเป็นยามระส่ำระสายยิ่ง ยากที่จะคงสติอารมณ์เขียนให้ติดใจถึงเพียงนั้น แม้กระนั้นก็ถ้าเรารู้จักได้ถึงความจริงของชีวิตในท่ามกลางความยากของสรรพสิ่งของบรรดาผู้ได้พบเห็นทั้งหมด พระองค์ท่านเป็นกวีแล้ว เป็นกวีอันแท้จริง การสิ้นพระชนม์ของพระองค์ท่านก็เป็นการจากโลกไปคล้ายกับเดือนแห่งโลกกวีดับดวง สดุดีคำโคลงคินบาทกฤษณารที่วางอยู่แทบพระศพว่า

“โอ้โอ้ไทยอุระร้าง	ตลิ่งหง
ยามดึกดับกิดาการ	กวีแก้ว
“กรมหมื่นพิทยาลง —	กรณ” เอก บุรุษแด
พระเสด็จดับฟ้าแล้ว	อกเขย
พระนามพระเสด็จร้าง	“วิชนี้ —
แจ่มจรัส” เผยแสง	ส่องฟ้า
พระขรรค์กิจทางกวี	ส่องว่างอก ไทยทั่ว
ราววิชานี้แย้มหล้า	รินใจ

จันทร์จระจากฟ้าฟก	มีดมนซ์
ศุภกษัตริย์ครไถ่คืน	คอบได้
พระเดด็จผู้เมืองบน	กวิโตก แต่งญา
ค็อรัชนิร่างไว้	ตลอดกาด
ชดเนตรโสมโสมเค้รำ	เด่นศัลย์
ข้าพระสถิตสถานใด	บดิน
ขอพระเสด็จพินอัน	อาบอิม ทิพเทอญ
ถวรวงศ์ขออย่างรู้	หลกองค์

พูดพล่อย

พูดเอ๋ยพูดพล่อย	ไม่อยู่ร้องอยู่คนคอยแหง
ก่อนสัญญาว่าไว้ไม่เปลี่ยนแปลง	แล้วพลิกเพลงสับปลับไม่อับอาย
เกียรติยศหมดค่าทำหน้าด้าน	ทั้งวงศ์วารหว่านเครือนี้ก็เบื้อหน้า
ปลาหมอตายเพราะปากอยากพ่นพราย	คนมักตายเพราะพล่อยไม่น้อยเอิบ ๆ

“สุวิน”

ในววรรณคดี

เรื่องแรกที่น่าสนใจในววรรณคดีฉบับนี้ คือเรื่อง ในฉันทนิพนธ์ ซึ่งตรงกับเดือนพฤษภาคมนี้ ววรรณคดีได้คัดพระนิพนธ์ ของกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส จากหนังสือพระปฐมสมโพธิกถา มาให้ท่านอ่าน ทั้งวันประสูติ ตรัสรู้ และนิพพาน เพื่อให้เห็นใจหาพระอินทร์เพราะทรงงาน

พระสยามเทวาธิราช พระเจ้าเมือง ฯลฯ พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาธิราชวรานุภาพ เป็นเรื่องความรู้ขยายความจากเรื่อง หดกเมือง ที่นำลงในฉบับเมษายน และเพื่อประกอบความรู้ในเรื่องยุโรปเมื่อสมัย พ.ศ. ๒๔๔๐ ได้นำบันทึกเรื่องตามเสด็จประพาสยุโรปของ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรินทร์ มาลงไว้อีก ข้อความตอนหนึ่งกล่าวถึงทะเลแดง เจ้าเมืองคดของตุรกี และเมืองเวนิสไว้อย่างน่าฟัง และในตอนต่อ ๆ ไปจะเป็นเรื่องประกอบความรู้ที่ควรแสวงหาอีกมาก

องค์ ผู้เสด็จจารึกพิเศษของววรรณคดี ยังคงเอื้อเฟื้อววรรณคดีเช่นเคย และได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท นำข้อที่ตนเกิด ๆ ทรงสังเกต จากการเสด็จประพาสมาเล่าสู่กันฟัง เป็นเรื่องทรงเล่า ถึงสิ่งททรงสนพระราชหฤทัยที่นำรู้ โดยเฉพาะเรื่องทหารดีวิธรักษาพระองค์ที่แสดงความจริงรกกตต่อพระมหากษัตริย์ผู้รั้งเศสถึงกับสัจจนควดาณน คงจะเป็นที่ของพระราชหฤทัยมากจึงได้ทรงเล่าไว้ด้วย

เพื่อเก็บเรื่องดี ๆ อันเกี่ยวกับประวัติของชาติไว้ไม่ให้สูญ ห่ม่อมราชวงศ์ เทวาธิราช ป. มาดากุล ได้เอื้อเฟื้อส่ง ภาพเขียนไม้สีมโกลาพระพุทธรูปตามันรัตนปฏิมากร พ.ศ. ๒๔๘๓ คือเมื่อสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอมาให้ววรรณคดี ววรรณคดีขอบพระคุณอย่างสูงในเมตตาจิตศดกรณ

เรื่องประวัตินางเจ้านิทานและวิธีเขียนแบบที่ไม่ค่อยซ้ำกับของใคร คือ
เรื่องประวัตินางสิบตัวนา ของ พระอุมา พระอุมาแม้จะเป็นผู้ปากใหม่เพิ่งปรากฏใน
“วงวรรณคดี” เป็นครั้งแรกก็จริง แต่รู้เรื่องหาได้ใหม่เหมือนข้อปากกาไม่

อ. อติพนธ์ ผู้อยู่ในนครนานถึงได้เขียนเรื่องเกี่ยวกับของกินจุ ๆ จิก ๆ ของ
จีนที่ไทยชอบมาให้ท่านรับประทาน ออกจากอภิมานานักแต่ที่ท่านรู้ประวัติของ ออจา
กดยดหรือ อ. อติพนธ์ ได้สืบสำรวจเรื่องราวเร่ร่อนนำเข้ามาเล่าสู่กันฟังแม้จะไม่ใช้
เรื่องตลกซังกะเบนเรื่องที่น่าสนใจ

วรรณคดีสำคัญประจำเล่มนี้คือเรื่อง พระนาคำนท์ พระนิพนธ์ในพระราช
วรวงศ์เชอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ ซึ่งเดิม “ด้ามศร” รับว่าจะเป็นผู้ทำให้ แต่เนื่อง
ด้วยด้ามศรมีภาระอื่นที่จะต้องกระทำมาก จึงได้ขอร้องให้หม่อมราชวงศ์ สุนทรชาติ
สวัสดิกุล เป็นผู้เก็บความแทน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นว่าพระนาคำนท์ของพระราชวรวงศ์
เชอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณนั้นมีความไพเราะเพียงไร.

บรรณาธิการ

๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓

อ่านวรรณคดี

ฉบับเดือนมิถุนายน

ฉบับพิเศษ

มีพระบรมรูปพิเศษเช่นเคย

CHATRA BOOKS

THE PASSING HOURS

by

PREMCHAYA

AND ALETHEA

Tcs. 25

SIAMESE IDYLL

by

PREMCHAYA

Tcs. 15

MAGIC LOTUS

by

PREMCHAYA

Tcs. 15

Obtainable from 77 Rama V Road, Dusit District.